

חוברת הסילבוס החדש

שאלון 014281

(חלק הספרות)

הוראת הסילבוס תחל בשנה"ל תשפ"ג
היבחנות בסילבוס תחל בשנה"ל תשפ"ד

(לשימוש פנימי בלבד)

בתי ספר מנועים מלגבות כל סכום של כסף עבור החוברת.
ניתוחים ופרשנויות יוצגו באתר המקצוע "אצטבא".

אפריל

2023

חוברת הסילבוס החדש

שאלון 014281 (חלק הספרות)

הכינו

ד"ר האני מוסא, מפמ"ר על הוראת העברית בבתי ספר ערביים
מחמוד מחאמיד, מורה לשפה העברית
מואפק יוספין, מדריך ארצי ומורה לשפה העברית
שריף ח'לאילה, מדריך ארצי ומורה לשפה העברית

ייעוץ

ד"ר יובל פז, כפר הנוער אלוני, מכללת סמינר הקיבוצים
ומדריך ארצי להוראת הספרות במשרד החינוך

עיצוב

איליא גנטוס, רכז תקשוב ארצי

טי"ז אייר תשפ"ב
17 במאי 2022

הוראת הסילבוס החדש תחל **בשנה"ל תשפ"ג לתלמידי כיתות י"א**, וההיבחות על פי סילבוס זה תחל **בשנה"ל תשפ"ד לתלמידי כיתות י"ב**.

סיפורת

בחירה	עמוד	יצירות	קבוצה
סיפור אחד מתוך שניים	5 6	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "בלטה", אתגר קרת ◆ "מחר", טל ניצן 	קבוצה א
סיפור אחד מתוך שניים	7 7	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "לאיזה שטח אדמה אדם זקוק", לב ניקולייביץ' טולסטוי ◆ "בלא מקום", אלכס אפשטיין 	קבוצה ב
סיפור אחד מתוך שניים	8 15	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "חיזו בטטה", סמי ברדוגו נמחק מהסילבוס ◆ "הספגטי של סבתא פרסיידה", ורדה סמול נמחק מהסילבוס 	קבוצה ג
סיפור אחד מתוך שניים	18 22	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "אופק", בנימין תמוז ◆ "פתח בגדר", אריאל הירשפלד 	קבוצה ד
סיפור אחד מתוך שניים	25 28	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "יום הולדת כל השנה", אתגר קרת ◆ "מיסטיק", אתגר קרת 	קבוצה ה
סיפור אחד מתוך שניים	29 31	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "אישה עם פרחים", עפרה אליגון נמחק מהסילבוס ◆ "נמרה בחצר", סועאד מחמוד אל אמין נמחק מהסילבוס 	קבוצה ו
סיפור אחד מתוך שניים	33 34	<ul style="list-style-type: none"> ◆ "הקן", מאיה ערד ◆ "ילד זר", גרשום שופמן 	קבוצה ז

סה"כ: 7 סיפורים

סה"כ 5 סיפורים

שירה

בחירה	עמוד	יצירות	קבוצה
שיר אחד מתוך שניים	36 36	♦ "ישנה בחיק ילדות", יהודה הלוי ♦ "התקבצו כי הזמן תמים", שמואל הנגיד	קבוצה א
שיר אחד מתוך שניים	37 37	♦ "רחל", רחל ♦ "עץ אגס", רחל	קבוצה ב
שיר אחד מתוך שניים	38 38	♦ "קו העוני", רוני סומק ♦ "נקמת הילד המגמגם", רוני סומק	קבוצה ג
שיר אחד מתוך שניים	39 40	♦ "חופים הם לפעמים", נתן יונתן ♦ "ניגון עתיק", נתן אלתרמן נמחק מהסילבוס נמחק מהסילבוס	קבוצה ד
שיר אחד מתוך שניים	41 42	♦ "סלע בלשון נקבה", איאת אבו שמאס ♦ "הכתם נשאר על הקיר", דוד אבידן נמחק מהסילבוס נמחק מהסילבוס	קבוצה ה
שיר אחד מתוך שניים	43 44	♦ "למה כבתה המנורה?", רבינדרנאת טאגור ♦ "שיר לאוהבים הנבונים", נתן זך נמחק מהסילבוס נמחק מהסילבוס	קבוצה ו
שיר אחד מתוך שניים	45 46	♦ "גאוה", דליה רביקוביץ ♦ "גרוויטציה", דליה רביקוביץ	קבוצה ז
שיר אחד מתוך שניים	47 48	♦ "מן המקום שבו אנו צודקים", יהודה עמיחי ♦ "אדם בחייו", יהודה עמיחי	קבוצה ח

סה"כ: 8 שירים

סה"כ 5 שירים

פרק ראשון

סיפורת

יש בלטה אחת ברחוב פיינברג פינת שדרות הדקלים. קל מאוד לזהות אותה. יש עליה כתם קטן כזה בצבע חום-אדמדם, והיא מוגבהת מעט יותר משאר הבלטות ברחוב. בגלל זה, כשאתה עומד עליה, אתה מרגיש קצת יותר גבוה משהרגשת קודם, ולפעמים הקצת הזה הוא בדיוק הקצת שהיה חסר. אבל אני עושה לבלטה הזו עוול כשאני מדבר רק על התכונות החיצוניות שלה. יש בה הרבה יותר מזה. זאת הבלטה שעליה עמדתי בפעם היחידה בילדות שלי שבה "יצאתי גבר". ותאמינו לי בלטה, שהצליחה לגרום לילד פחדן ורכרוכי כמוני להתנהג באומץ, חייבת להיות משהו מיוחד.

אני זוכר את הרגע שדרכתני עליה, את השינוי שהתחולל בי במכה אחת. הרגשתי את הכוח שמגיע ממנה עולה דרך הרגליים ומתפשט בשאר אברי. כל הפחד שהיה בי נעלם. ידעתי כי כל עוד שאני עליה, כל מה שאעשה ואומר יכול רק להצליח. הכול התרחש בשבריר שנייה אבל כל כך הרבה השתנה בי באותו רגע. אפילו קולי הצפצפני הדהד באוזניי אחר, עמוק יותר, סמכותי יותר, מעורר בטחון. אני אוהב לחשוב שגם עבור הבלטה היה זה רגע מיוחד. אני אומנם בטוח שאנשים רבים גילו אומץ לב וקור רוח בעמדם על אותה מרצפת, אבל קשה לי להאמין שהשינוי שהתרחש בהם היה קיצוני כמו שהתרחש בי. עד היום אני מודה לגורל שבחר באותו רגע להעמיד אותי עליה, איני רוצה אפילו לנסות לחשוב מה היה קורה אם הייתי נעמד אז על בלטה אחרת. נניח על זו שלשמאלה.

אני מתאר לעצמי, שבעיניהם של רבים מהעדים למקרה נראה אותו אומץ לב פתאומי שהפגנתי מקושר לנקודה מסוימת בזמן. מין רגע פלאי שבא וחלף לו. רגע של קסם שאינו ניתן לשחזור. הלוואי וגם אני הייתי יכול לחשוב כך. אולי אז הרגשת התסכול הזו, שתמיד מעיקה עליי, הייתה נעלמת. אבל קשה שלא לכעוס כשאתה יודע בביטחון מלא שכל המבחנים שבהם לא עמדת, ראיונות העבודה הכושלים, הצהרות האהבה שלא נענו, היו מסתיימים לגמרי אחרת אם רק היית יכול לבצע אותם על הבלטה הזו. אבל את מי לעזאזל כבר אוכל לפגוש ברחוב פיינברג פינת הדקלים?

על הספינה חיו אב ובנו, והבן אהב מאוד את אביו הטוב. יום אחד אמר לאביו, הלילה אלך לספינת השעשועים. אמר לו האב, אל תלך. אמר לו, אלך ואחזור מחר. וירד מספינתם ועלה לספינת השעשועים, שם שתה יין נתזים לצד הבריכה, ונשים כנימפות-ים נצמדו לגופו בתוך המים, ומוזיקה רכה ליטפה את פניו כל היום וכל הלילה, וחלפו השעות והבן אמר לעצמו, זהו האושר. כיוון שידע אושר הרגיש את פעימות ליבו, כיוון שהרגיש בליבו נזכר באביו, כיוון שנזכר באביו קפא דמו בעורקיו. מייד ירד מספינת השעשועים ורץ אל ספינתם. ואביו יושב על הסיפון ופניו חרושות קמטים, ועיניו שקועות עמוק, ושערו האפיר. הבין הבן שלא שעות כי אם שנים היה על הספינה האחרת והתייסר בחרטה. מעכשיו אדאג כל ימיי לאבי הזקן, אמר בליבו, מי אתה, אמר לו האב. בנך אני, אמר לו. איני מכיר אותך, הסתלק מספינתך, אמר האב בקול צונן וקשה כל כך עד שקם הבן וקָשַׁל לאורך הסיפון וירד בסולם החבלים והלך.

יום אחד חוואי אחד קיבל הצעה נדיבה. תמורת אלף רובל הוא היה יכול לקנות את כל האדמה שהוא יכול לחצות ביום אחד שלם.

היה תנאי אחד לעסקה: הוא חייב לחזור לנקודת ההתחלה בסוף היום, עם רדת החמה.

מוקדם בבוקר המוחרת, עם הנץ החמה, הוא החל לצעוד בקצב מהיר. בצוהרי היום הוא כבר היה עייף מאד, אך הוא המשיך לצעוד, מקיף יותר ויותר שטח. מאוחר אחר הצוהריים הוא הבין שחמדנותו לקחה אותו רחוק מדי מקו ההתחלה. הוא החיש את הקצב וכשהשמש החלה לשקוע, הוא החל לרוץ, מבין שהוא לא יצליח לשוב עד השקיעה וכי ההזדמנות להיות בעל קרקעות רבות, תאבד.

כשהשמש החלה לשקוע מעבר לקו האופק, הוא הגיע כמטווחי ראייה מקו הסיום. בלב פועם בחוזקה, בריאות מחפשות אוויר בקדחתנות, הוא גייס את כוחותיו האחרונים ודידה מעבר לקו הסיום בדיוק לפני שהשמש נעלמה. אז הוא התמוטט, זרזיף דם דק ניגר מזוויות פיו ותוך דקות הוא נפח את נשמתו.

משרתו הנאמן חפר אז את קברו. הקבר לא היה הרבה מעבר למטר ושמונים - אורכו, ותשעים סנטימטר - רוחבו.

אתה הולך ברחוב ונכנסת לך אבן קטנה לנעל. אתה מתעצל, ומחליט להוציא אותה כשתגיע הביתה. בינתיים אתה מתרגל אליה ושוכח. למוחרת נכנסת לך אבן קטנה לנעל השנייה. אתה מחליט להוציא את שתייהן כשתגיע הביתה. בינתיים אתה מתרגל אליהן ושוכח. למוחרת... וכן הלאה. כעבור חודש אתה בקושי הולך. אבל כבר אינך מצליח לחלוץ את הנעליים. ויש עוד כל-כך הרבה אבנים בעולם. אתה מחליט לחזור הביתה ולכרות את כפות רגליך.

אימי מגדלת אותי ואת אחי כבר שש-עשרה שנים. אחי בן שלוש-עשרה וחודשיים, קטן ממני כמעט בשלוש שנים. כשנולדתי קרנו עיניי, כך מספרת אימא שלי. בברית המילה הן היו פקוחות לרווחה ולא הנידו עפעף. מאז החליטה אימי שכוחי בעיניי, ודאגה להאכיל אותי גזר. גזר מגורר, גזר מרוסק, מבושל, צלוי, אפוי ומיץ גזר. אחרי העבודה שלה בקופת חולים היא הולכת אל חנות הירקות שבקצה הרחוב. שם היא קונה לנו ירקות ובשר, במשך שנתיים וקצת הייתה ניגשת לרוכל ואומרת לו, "חיזו לאדוארד, גזר, גזר לעיניי שלי", כשנולד אחי שמעון הוא היה בריא וגדול, הרבה היה מה לתפוס אצלו, אימא אומרת תמיד. היא הבינה שחשוב להאכיל אותו היטב ובעיקר בהרבה תפוחי אדמה. כשהגיעה לחנות הירקות בקשתה הייתה עכשיו כפולה, "חיזו לאדוארד, בטטה לשימון".

סביבנו גרות שבע משפחות שאני מכיר. אחי מכיר קצת יותר. אימא שלנו לא מכירה ולא מתעניינת באיש מלבדנו, ילדי הסביבה שלנו מכירים את המשפחה שלנו, גדלנו לשמוע אותם צועקים על אימא שלנו בשם הכינוי שלה, שקיבלה אותו ברגע שנולדנו, "חיזו בטטה, חיזו בטטה, מה שלומך, איך הילדים, איך את מרגישה?" היו שואלות אותה האימהות של ילדי הסביבה שלנו. אימא לא מגיבה. ביציאותיה מהבית אל חנות הירקות היא הולכת מהר, היא קושרת מטפחת בד אל הידיות של שקיות הפלסטיק כדי שלא יכאבו לה כפות הידיים, ועושה את הדרך בחזרה הביתה. בעבודה שלה היא לא מדברת עם אף אחד ורק מנקה יסודי את מסדרונות המרפאה. את העבודה היא קיבלה מייד כשהגיעה לכאן. שכנה קרובה שעבדה בהסתדרות של מועצת הפועלים סידרה לה לעבוד כל יום משש וחצי בבוקר עד שלוש אחר הצהריים. תמיד הייתה רצינית שם ולא רצתה שישתכלו עליה ויחשבו שהיא אישה עצלנית. "אני לא רוצה שידברו עליי, בטח שלא תדבר עליי דברים רעים המפקחת", הייתה אומרת לנו. וככה המפקחת של אימא שלנו הפכה להיות האישה המפחידה בשביל שלושתנו. כשהגיעה לעשות ביקורת על הניקיון של אימא הייתה מודיעה שבוע ימים לפני, ואז הסכמנו לבוא ולעזור לאימא שלנו. בשעה שש בערב, כשסגרו את המרפאה, הלכנו שלושתנו והתחלנו לנקות. שמעון היה מרוקן את הפחים ואת המאפרות ואחר-כך עבר עם מטלית לחה, אימא ניקתה את השמשות ואת השירותים ואני שטפתי את הרצפה. כשיצאנו משם נדף מאיתנו ריח חזק של ליזול ואקונומיקה, היינו מותשים אבל שמחנו שגמרנו, וידענו שהביקורת של אימא תעבור בשלום. אימא שלנו למדה לחסוך בדיבורים ובהבעות פנים, וכמעט לא שמענו אותה מדברת מחוץ לבית. "בעבודה אני שומרת על עצמי, אם אין לי עם מי לדבר אני לא צריכה לדבר", אמרה תמיד, וניסתה להסביר לנו שככה צריך להיות גם בבית הספר. "אתם לא תדברו סתם אל המורים שלכם, רק אם הם שואלים אתכם. אל תתחצפו, ככה לא יחשבו עליכם רע". התרגלנו לזה. שמעון כמוה, לא מדבר הרבה, הוא אוהב לעשות ספורט של ריצה

וקפיצה למרחק. בחצר הוא שם גזר עץ ומנתר מעליו, תמיד מנסה לשבור את השיאים של עצמו. אימא לפעמים רואה אותו ואומרת, "בטטה שלי תיזהר אתה תיפול, אבל הוא לא מקשיב לה ורק קופץ יותר גבוה ויותר רחוק. שמעון בכלל לא בטטה, הוא ילד בריא עם שרירים מוארכים ודקים ברגליו ובידיו, כבר עכשיו אני רואה אצלו את הוורידים שמתבלטים לו לאורך הזרועות ומחפש את שלי. לי אין, ואני אומר לעצמי, אולי בקיץ הקרוב אתה תעשה ספורט כדי שתהיה קצת יותר גברי עם ורידים בולטים וצבע חום בעור, ואני מסתכל על אימא שמסתכלת על שמעון, ואיכשהו יודע שאני לא אעשה כלום. אבל אני רואה ש-ש-ש, ככה הראייה שלי טובה, ואני לא חושב שזאת ראייה חדה ובהירה שאף פעם לא מטושטשת, אלא ראייה שכמעט לא שוכחת שום דבר ומצלמת ומקפא את הצילומים בתוך הראש שלי. כי כזה אני, זוכר תמונות מכל החיים שלי ושל שמעון ושל אימא שלנו. כל מיני תמונות, לא רק רעות, כמו למשל כשהיינו יוצאים מקופת-חולים בערב, אחרי שניקינו יסודי בשביל המפקחת, ושמעון היה נדבק לאימא ומחבק אותה, והיא הייתה מחזירה לו חיוכים ומחבקת אותו בחזרה, וככה הם הלכו מחובקים, ואני הייתי צוחק מאחור ומסתכל על שניהם, עד שהייתי קופץ עליהם ומנסה להפריד, אבל הם לא נתנו ואמרו לי ביחד, "בוא מהצד השני", והייתי מחבק את אימא שלנו מהצד השני ומרגיש גם את היד של שמעון. כמעט עד הבית הלכנו ככה, שלושה שלא מסתכלים לצדדים, ולא חושבים אם מסתכלים עליהם.

אבל אני חושב שאני ושמעון תמיד הסתכלנו על אלה שרואים אותנו, בעיקר על הילדים האחרים, שגרו קרוב אלינו ושהלכו איתנו לבית הספר. הרגשתי ששמעון מסתכל יותר ממני ולא אומר לי על זה כלום, רק רומז לי במילים ובחצאי משפטים שאולי לאחרים יותר טוב: "מה אתה יודע, סקייטבורד זה אחלה", "שבת על הים זה הכי טוב", "עוף עם גבינה זה טעים אידיוט", "חצר עם פרגולה כזאת מעץ זה יפה", "אימא שלו הולכת כל יום שישי בבוקר לבריכה בבגד ים משלה מה אתה חושב". כל מיני כאלה הוא אמר לי, ואני רציתי לצעוק עליו, מה קורה לך תפסיק להסתכל, תתרכז בחיים שלך עם אימא שלנו ואיתי, תפסיק להסתכל שמעון, אני העיניים שמסתכלות יא שמעון, אני חיזו! אבל לא אמרתי כלום מכל זה ורק הייתי סותם לו את הפה ואומר לו, "שתוק יא חתיכת בטטה", והוא לא התרגש כי ידע שהוא לא באמת בטטה, ושאני נראה לידו כמו לולב כפוף. "יאללה יאללה יא חיזו מטומטם, מה אתה חושב שאתה יודע, שתוק בטטה אדוארד, יא בטטה אדי", הוא היה מחזיר לי. ולרגע הייתי מרגיש לידו הכי שמן בעולם, ונצמד לחיזו הדק שלי ומנסה להאמין שאי אפשר להחליף זהויות ואולי רק שמות או כינויים, שגם הם לא יכולים להשתנות כי הם בתוכנו מרגע שנולדנו ומרגע שאימא שלנו החליטה ככה, כי להחלטות של אימא היה כוח שלא יכולנו לשבור אף פעם. הכוח שלה היה במילים שהיא דיברה איתנו וברגעים של עצבים, שמולם עמדנו אילמים ורק מחכים לבצע ולעשות מה שנדרש כדי שהכול יירגע. במילים בודדות וכמעט בלי הבעות פנים, ככה היא לימדה אותנו שצריך חיסכון בחיים, שצריך לחסוך בכול, בבגדים, באוכל, בבריאות שלנו, בגוף הבריא של שמעון ובעיניים הרואות שלי, בחיוכים שלה אלינו ובמגעים

לא הכרחיים. ולא הרגשנו שחסר לנו הרבה כי אימא שלנו עשתה הכול בשבילנו. אולי שמעון לא הרגיש ככה ובגלל זה הוא תמיד נראה לי מריר יותר, אבל אני לא התערבתי, כי כל עוד ראיתי אותו איתי ועם אימא, אוכל ומשחק וישן ויוצא לנקות ועושה ספורט בחצר, לא דאגתי לו ולא ניסיתי להסביר לו שאנחנו חיים בסדר. רק פעם אחת, כשישבתי על כיסא פלסטיק בחצר בזמן שאימא הלכה לחנות, שמעתי אותו אומר לי, "עד מתי נחיה ככה?", ואני נבהלתי כאילו דיבר אליי במילים שאסור לדבר בהן, כאילו הראה לי אור שאסור לראות. "מה הכוונה ככה?". "לא יודע, ככה, אתה יודע, עזוב". לא עניתי לו ובפנים אמרתי לעצמי, מה יש לו לאח הזה, מה הוא חושב בראש שלו, שישתוק כבר, למה אלוהים לא לימד אותו לשתוק קצת, למה הוא לא יודע שיש דברים שהם בושה לחיים, שהם בושה לעצמו ולעצמי ולאימא שלנו. לפעמים אני מרגיש שרק בושה הוא עושה לי, למרות שהוא מתנהג נורמלי ומשחק עם חברים ועושה את הספורט שלו ואני מסתכל עליו דרך החלונות, עוקב אחריו בריצות שלו, בצחוקים שלו עם חברים, ומרגיש איך אני מתכווץ מולו, איך הוא למד לחיות ככה, אני שואל את עצמי, ולא מוצא תשובות.

לפעמים אני לא יודע למי יש יותר בושה, לי, לשמעון, או לאימא שלנו, לה אני חושב אין בושה כי ככה היא חיה, ככה אנחנו מכירים אותה וככה היא מכירה את עצמה. להגיד לנו כל הזמן "חיזו תעשה את זה, ובטטה אל תלך שמה" זה בנשמה של שלושתנו, ואין לי צביטות בלב כשהיא עושה את זה גם לפני אחרים. אני חושב שגם לשמעון אין בושה. אני רואה איך הוא רגיל ואדיש לכל החיים שלו. תמיד נורמלי הילד הזה, ואני רוצה לחשוב שגם אני רגיל, אבל כשאני משווה את עצמי אליו מצלצלות בתוכי סטירות לחי, ואני כבר לא יודע מה זה נורמלי. מה זה נורמלי, קיבינימט, בחיים שלי ושל שמעון ושל אימא שלנו. כי שמעון יודע לצעוק ולהתעצבן כשהוא נתקל במנהגים של אימא. כמה פעמים אמר שהוא לא חוזר יותר לבית הזה, וכמעט עשה לי ולאימא התקפת לב. "למה שימון אתה ככה מתנהג?", אימא שאלה אותו כשהוא חזר. "תעזבי אותו עושה לנו ככה איומים, שילך שילך, מה הוא חושב, שהוא מפחיד אותנו". "סתום, אדי, סתום ואת תעזבי אותי", ענה לנו ונכנס לחדר שלו. והכול בגלל שאימא רגילה להכניס מתחת למיטה שלה כל מיני דברים, היא שמה שם תבנית ביצים, קצת פירות ועוגיות שהיא אופה, עגבניות ירוקות שיהפכו לאדומות, "שמה קריר יותר", היא אומרת תמיד. אז שמעון שטף את הרצפה, ועם המגב הוא עבר מתחת למיטה שלה וניפץ בלי לשים לב שתי תבניות ביצים, ואימא התחילה לצעוק עליו, "תלך קיבינימט יא בטטה, תלך אני לא צריכה את הניקיון שלך, עד שאתה עושה משהו אתה עושה זבל". "דאיי דאיי, מה את שמה לי ביצים שמה, נמאס לי, איפה, איפה שמים ביצים מתחת למיטה, תלכי קיבינימט עם הביצים שלך", הוא צעק, והוציא גם שני מלוניס מתחת למיטה וניפץ אותם על הרצפה ועזב את הבית ויצא. אני יצאתי אחריו למדרגות והמשכתי לצעוק עליו. "יא חתיכת זבל שימון, אתה תזכור את זה, כלום אתה לא יודע לעשות, רק צרות יא בטטה", אבל הוא כבר היה רחוק ולא שמע.

למוחרת שכחנו שלושתנו מהכול, קמנו בבוקר ולפני שיצאנו לבית ספר אימא אמרה לנו, "היום בערב אתם הולכים לחתונה". לא יודע אם אמרה לנו את זה כדי שיהיה לנו שמח בלב בגלל כל מה שקרה אתמול, או כדי להכין אותנו לכך שאני ושמעון נלך לחתונה לבד. כבר כמה פעמים אני ושמעון הלכנו לבד לחתונות של קרובי משפחה ושל שכנים שגרים לידינו. היא לא יכולה ללכת ואנחנו יודיעים את זה, אבל כל פעם מחדש אנחנו מקווים שאולי היא תצטרף אלינו. ככה אני ושמעון קצת התאהבנו בלכת יחד לחתונות של אנשים. אימא תמיד מזמינה לנו מונית ספישל מהבית עד לחתונה. היא בוחרת לנו בגדים חגיגיים ומגהצת אותם, ונותנת לי מעטפה עם כסף ואומרת, "תיתן את זה לאבא כשאתה נכנס". במונית שנינו יושבים מאחור, ובשעות בין ערביים אנחנו יוצאים מהשכונה אל מקום שאנחנו לא מכירים. שנינו מסתכלים מהחלונות ומנסים לזהות לאן נוסעים. אנחנו רוצים רק לנסוע ולא להגיע, ולתת לדרך לענג אותנו, בגלל שהיא מלאה באור אדום וכתום וכחול בשמיים, במכוניות על הכבישים, במנורות לילה כתומות ולבנות שנדלקות, באורות של בניינים גבוהים ונורות ניאון של כל מיני חנויות. דרך חלון המונית החיים נראים כל כך אחרים במקום שהוא לא שלנו. אף אחד כאן לא מכיר אותי ואת שמעון ואת אימא שלנו. דרך חלון המונית הערב שהופך יותר ויותר חשוך עושה אותי לפעמים עצוב, כי אני כמעט לא מכיר לילה עם הרבה אנשים שמסתובבים במקומות שהם לא הבית שלנו. אז אני מסתכל על שמעון, שרק מסתכל החוצה ובטח לא חושב מה שאני חושב, ופותח את השמשה כדי שתיכנס לו רוח יותר חזקה על הפנים. ברגעים כאלה אני מרגיש שיש לי אחריות עליו, למרות שאנחנו מוגנים בתוך המונית אני פוחד עליו, יש לי פחד שאני לא אחזיר אותו הביתה לאימא. אני חושב שבנסיעות האלה אני באמת מרגיש שאני האח הגדול ששומר על הקטן, כי כשהוא מסתכל החוצה מתוך המונית הוא נראה לי הכי תמים בעולם והכי עדין ויפה, קצת כמו נסיך קטן שיוצא מהמבצר שלו אל העיר הגדולה כדי שכולם יראו את הזוהר והתמימות והיופי שלו, ואני נזהר עליו שלא יקטפו לנו אותו ושלא יפצעו בפרי הטהור. רק במונית אני מרגיש ככה, כי כשאנחנו חוזרים הביתה בלילה וקמים בבוקר למחרת ללכת לבית ספר אני כבר לא מרגיש את זה ורק רואה את השמעון בטטה הרגיל, שהוא חלק מאימא שלנו וממני בתוך הבית, ואת הבית אני חושב שאנחנו אוהבים יותר מכל דבר, אני שמעון ואימא לא יכולים בלעדיו, כל אחד מתחבר לפינה שלו, כל אחד אוהב אותו מהזווית שלו, אימא מהחדר שלה דרך המטבח, השירותים והמרפסת, שמעון מהספה מול הטלוויזיה שקרובה לחדר שלו, ואני מהחדר שלי משקיף על ואוהב איך שהכל נראה, כשאני מסתכל עליו, בזמן שאימא יושבת במרפסת ושמעון מול הטלוויזיה והכול רגוע, אין דבר שאני רוצה לשמר יותר מהרגע הזה ומהבית שלנו. זה משכיח ממני את כל מה שמתרחש בתוכו בדרך כלל. אני נצמד במבטי לזר פרחים שעל השולחן, לששת הכיסאות סביבו, השידה הישרה, האור שחודר דרך התריסים שסגורים למחצה, ושלושתנו – שמעון, אני ואימא שלנו בתוך כל זה. ואני מתקשה להאמין שמתישו זה ישתנה.

אבל זה השתנה לי ולשמעון ולאימא שלנו. אולי הכול התחיל כשהיא הפסיקה לעבוד. אישה אחת שבאה לבקר אותה כמה פעמים אמרה שהיא מפסיקה לעבוד ושהיא תקבל קצבה בשבילנו, והיא נשארה בבית ורק ניקתה אותו ובישלה ושתלה בצלים בחצר. היא הייתה מעירה אותנו בבוקר לבית ספר וכמעט תמיד הכינה לנו סנדוויצ'ים עם גבינה ובצל ירוק שקטפתי בחצר. "אין לי בריאות יותר גדולה מזה לתת לך", היא אמרה לי פעם, "משם, מתוך הבצל שאני שותלת, צומחים לו הבצל הירוק שאני מכניסה לתוך הפרוסות שלך, אין בריאות יותר טובה מזה." והפרוסות של הבצל עם הגבינה הלבנה היו לי טעימות, והתרגלתי לטעם ולצבע של הלבן והירוק בין שתי פרוסות לחם שחור. שמעון העז כמובן להגיד שנמאס לו מהסנדוויצ'ים האלה, ובבוקר אחד הוא קרא לי לחדר השינה של אימא ואמר לי, "אתה רואה את זה, נקניק סלאמי תלוי פה", והצביע על גליל נקניק סלאמי תלוי על קולב מאחורי כותונת הלילה של אימא. "פה היא שמה נקניק אדי?", שאל אותי בגיחוך, "תעזוב את זה שימון, תעזוב", אמרתי לו. ככה נכנסנו למסלול חיים חדש, שבו אימא שלנו נשארה בבית. אף פעם לא ידענו מה היא עושה שם לבדה כשאנחנו לא שם, אבל אלה היו שעות שממילא לא ידענו איך זה להיות בבית. לכל זה נוספו גם ההתעוררויות שלה באמצע הלילה. מהמיטה שלי ראיתי אור בסלון ושמעתי את אימא שלי מתיישבת על הספה ונאנחת. בפעם הראשונה קמתי ושאלתי אותה, "מה קרה?", והיא ענתה לי, "שום דבר חיזו, תלך לישון שלא תעיר את שימון". "אבל למה את קמה!", "כואב לי קצת, אולי תביא לי כוס מים ותלך לישון?", "איפה כואב לך?", "פה אני חושבת", הצמידה את כף ידה אל החזה. אחרי שהבאתי לה כוס מים חזרתי למיטה, וחיכיתי שהאור יכבה ושיהיה רק חושך ושקט. לא יודע כמה זמן חיכיתי עד שנרדמתי והתעוררתי בבוקר, ונזכרתי מה קרה בלילה, ומיד הכרתי את עצמי לשכוח.

אני חושב שהכל השתנה ביום ראשון קיצי אחד כשחזרתי מבית הספר. נכנסתי לחצר הבית וראיתי את שמעון מסתובב סביב עצמו, מזיע בכל הגוף וצועק לי, "אדוארד אימא בפרדסים, היא ברחה לשם בריצה". "מה קרה, מה זה, אתה בוכה?", שאלתי אותו, "לא יודע מה קרה לה, היא רצה לפרדסים". הוא פרץ בבכי. השכנה פֶרְטֶן נכנסה בצעדים כבדים, היא התקרבה אלי ושאלה אותי בדאגה, "לאן היא הלכה? אלוהים, לפרדסים? לאן הלכה? למה אדוארד?". שנאתי את הקול הדואג שלה, את הבעת הפנים המרחמת. "לא יודע פרטן, לא יודע". עניתי לה והתקרבתי לשמעון. הרגשתי חלש בכל הגוף שלי, הלב שלי אמר לי ששמעון לידי עכשו ואני לא צריך לדאוג לו, רק על אימא שלי יכולתי לפחד עכשו, לא היה לי מקום להכניס לתוכי דאגה למישהו נוסף. "מה אתה בוכה לי עכשו, בוא איתי, ניכנס לפרדסים. תלך אתה לכיוון אחד ואני לכיוון אחר", צעקתי לו ומשכתי אותו אל פרדסי האשכוליות שהשתרעו מאחורי חצר ביתנו. צעקתי בכל הכוח, "אימא, אימא איימא, אימאאא". שמעתי את שמעון צועק, הקול שלו היה חלש משלי ורציתי לצעוק לו שיצעק יותר חזק, הרגשתי שאני מאבד את אימא שלי, שמעתי בצעקות את שמעון שהוא מרגיש כמוני ורציתי להתחבר אליו כדי שניתן אחד לשני כוח להמשיך הלאה. רצתי בשבילי הפרדס, מעכתי אשכוליות רקובות

שנכנסו לי לסנדלים, הרגליים רעדו לי אבל המשיכו לסחוב אותי, המשכתי לצעוק ולשמוע את קולי מתערבב בקול של שמעון ושל פרטן עד ששמעתי באוויר את פרטן קוראת, "פה היא, הנה היא", עקבתי אחרי הקול של פרטן עד שהגעתי. שמעון כבר היה שם והסתכל ממרחק על אימא שלנו. היא שכבה תחת אחד העצים על העלים היבשים, שמלתה הייתה מופשלת עד הירכיים והיו לה כמה שריטות בידיים. עיניה היו פקוחות למחצה והיא מלמלה משהו לא ברור. פרטן ניסתה להתקרב אליה ואמרה לה, "קומי, קומי, מסכנה, בואי", אבל אני הקדמתי אותה, התכופתי אליה ומשכתי את השמלה לכסות את רגליה. היא הביטה בי וראיתי דמעות יבשות בעיניה. "בואי אימא", אמרתי לה, והנחתי את כף ידי תחת ראשה לעזור לה להתרומם. "אני לא יכולה יותר", אמרה לי והתחילה להזיל דמעות בלי לבכות. "בואי אימא", הרמתי אותה למצב ישיבה. "אדוארד, חיזו שלי, העיניים כואבות ליי", "שימון פה אימא, אימא בואי נלך הביתה", "חיזו בטטה ילד קטן שלי, לא יכולה יותר", "בואי אימא נלך, קומי, קומי אני עוזר לך, גם שימון פה", אמרתי לה, ולשמעון צעקתי, "בוא תעזור לי מהצד השני." שמעון נבהל והתכופף אלינו, החזקתי בה מצד ימין ושמעון משמאל. בקושי הקמנו אותה על הרגליים. היא התנדנדה בינינו והייתה לנו כבדה. ראיתי שפרטן נעלמה והתחלנו ללכת חזרה הביתה. אימא פלטה מדי פעם, "לא יכולה", "קשה", "אדוארד שלי, עיניים ושימון, שימון ואדוארד." "די אימא, די, בסדר עכשיו." שמעון שתק כל הדרך והביט על האדמה. כשהתקרבונו לחצר הבית שמענו רעש של סירנה שהלך והתקרב אלינו. בחצר הבית עמדה פרטן עם עוד אישה אחת ושני ילדים. שני בחורים צעירים בחלוקים קצרים לבנים יצאו מן האמבולנס שעמד ליד הבית. מי לעזאזל הזמין אמבולנס, רתחתי בתוכי ולא אמרתי כל. הכנסנו את אימא הביתה. החובשים הושיבו אותה על כורסה ובדקו לה את הדופק. הם נגעו בה בכל מיני מקומות ושאלו אותה מה קרה. היא לא יכלה לענות ונתנה להם לעשות כרצונם. ראשה היה כבד וזז כמו מטוטלת מעלה ומטה. אני עמדתי בפתח והסתכלתי על אימא שלי משוחררת מכל מי שלידה, מאיתנו ומכל הבית הזה. הרגשתי שהיא מתמסרת לשני החובשים, המטפלים החדשים שלה, ואולי מוכנה להחליף אותם בנו. היה להם יתרון עלי ועל שמעון, הם ידעו עליה עכשיו יותר ממה שאנחנו ידענו עליה כל חיננו. הם היו נעימים ומבינים וכמו שלטו באימא שלי, למרות שהיא לא ענתה להם ראיתי במבטיה אהבה והתמסרות. רציתי לגשת קרוב אך לא העזתי לעמוד מול השניים. שמעון עמד ליד דלת חדרו והסתכל כמוני על החובשים. פרטן התרוצצה בינם לבין המטבח, נותנת מיס לחובשים, טובלת את ידה בכוס אחרת ושוטפת את פניה של אימא, שהתנערה לרגע כאילו התעוררה מאיזה חלום, הפנים שלה רטובים והטיפות נושרות לה על השמלה. "לא לנגב, תשאירו ככה, שתירגע", אמרה פרטן והחובשים הסכימו איתה. שלושתם התעסקו איתה רבע שעה, אחר כך קמו שני החובשים ורשמו משהו על דף משלהם. הם שאלו מי פה מהמשפחה כי צריך חתימה. פרטן הצביעה עלי ואני התקררתי אליהם וחתמתי את שמי, ראיתי שבאחת השורות כתבו "ניסיון להתאבדות". ידעתי שהם לא מפרשים נכון את כל מה שקרה ושוב הרגשתי שאני לא יכול לעשות כלום מול המילים של הסמכות הלבנה בחלוקים. הכוח והידע שלהם

היו חוקים ועשו אותי ואת אימא שלי ואת הבית ואת שמעון חלשים ושביריים. הרגשתי שהם ההוכחה לכישלון שלנו מול החיים. פרטן ושני החובשים יצאו מהבית, ראיתי אותם יורדים במדרגות החצר וסגרתי אחריהם את הדלת. אימא נשארה יושבת ושמעון נכנס למטבח, ולרגע נרגעתי כי ראיתי שאחרי כל היום הזה, עדיין שלושתנו כאן בתוך הבית שלנו, ואף אחד לא נעלם ואולי אפשר להמשיך כרגיל.

כעבור שבועיים לקחו את אימא לבית חולים. במהלכם התקשרו אלינו וביקשו לדבר איתי והסבירו לי איפה הכי טוב לה להיות. בהתחלה לא הקשבתי למילים שלהם, כי רעד לי הלב מהמחשבה איך תהיה אימא שלי, איך יהיה איתי ועם שמעון, איך נדבר זה על זה עם מי שאנחנו מכירים ואיך לא נראה את אימא שלנו. לא הבנתי איך כל כך מהר הגיעו אלינו אנשים מבחוץ שיודעים על אימא שלנו ועלינו, שיודעים איך לעשות טוב לכולם למרות שבקול שלהם שמעתי רע. בשבועיים האלה אימא שלנו ישבה או שכבה ודיברה אלינו כרגיל. "חיזו תעשה את הכביסה הכחולה על ארבעים במכונה", היא אמרה לי, "בטטה תקצר את הדשא עם הדלק הירוק שבפלסטיק", היא אמרה לשמעון. היינו קשובים לה, עשינו כל שביקשה ועדכנו אותה בסיומה של כל פעולה. היה לנו רע להתנהג ככה כי ידענו שזה לא רגיל. שמעון נראה מוטרד ממני ואולי קיווה שכל זה ייגמר מהר. הוא לא שאל אותי לאן לוקחים אותה.

חשבתי שהוא מתחיל להרגיש משוחרר, שחרור בריא שלומד לחיות עם חולה. רציתי להגיד לו שיזרים גם לי שחרור ובריאות. כשלקחו את אימא שלנו לבית חולים ישבתי בבית ושמעתי את שמעון בחוץ עם חברים. חשבתי איך לשמור על הבית ואיך לסדר אותו כדי שייראה כמו תמיד. לא ידעתי אם מישהו יבוא ויציע לנו איך ממשיכים הלאה. חשבתי שאני לא צריך מישהו כזה כי כבר התחלתי להתרגל לאיך שאני ואיך ששמעון בלי אימא בתוך הבית. עברתי בין המטבח, הסלון וחדרי השינה, הגעתי לחדר של אימא ושמעתי את שמעון נכנס הביתה וצועק לי, "חיזו יש מכתבים שהוצאתי מהדואר", "תשים על השולחן", צעקתי לו בחזרה. שמעתי אותו נכנס למטבח ופותח את דלת המקרר, הוא זמזם משהו, שמעתי בקול שלו שהוא שמח. התכופפתי מתחת למיטה של אימא וראיתי תבנית ביצים במרכז ולידה קערת עגבניות חצי ירוקות חצי אדומות, ראיתי את האור הכהה שמתחת למיטה והרגשתי את הקרירות הנעימה. התרוממתי ויצאתי מהחדר. חזרתי לסלון וראיתי את המכתבים ששמעון שם על השולחן, אחד מהם היה חשבון בסך מאה וחמישים שקלים על האמבולנס שהיה פה ביום של הפרדסים. קיבלתי את החשבון והנחתי אותו על השולחן. עוד קצת, אמרתי לעצמי, עוד מעט אתפנה לכל מה שסביבי. שמעון יצא מהמטבח וצעק לי, "חיזו אני יוצא לשחק", "בטטה לא מאוחר... להתראות", צעקתי אחריו כשהיה כבר בחוץ.

מזל טוב. דודה ריימונד סוף סוף מתחתנת!

בבית של סבתא פרסיידה נהוג היה שלקראת חגים ואירועים חשובים ואפילו שלא בדיוק התאים למשפחה מרוקאית... להכין לא פחות ולא יותר מאשר, ספגטי! טעמו וריחו יצאו למרחקים והגיע לאוזנם ולאפם של כל תושבי פתח תקווה. וכמובן שאין שמחה או סיבה יותר טובה מאשר האירוסין הקרבים של דודה ריימונד שמזמן הגיעה לפרקה. בת עשרים ותשע הייתה ועוד מעט הייתה נחשבת לבתולה זקנה!

ראשית, היה צריך לנקות ולצחצח את הבית לכבודו של הספגטי, כן? וגם... לכבוד האירוסין. כל המשפחה, על הטף ועל הזקנים בה גויסה לעבודת הניקיון. שטיחים מרוקאים ופרסים נוערו ונחבטו ללא רחם על מעקות המרפסות בידי אימא רחל ושש אחיותיה. אלה, נראה, כמו ניצלו את ההזדמנות להוציא את זעמן וכעסן על המסכנים, עד שכמעט אפשר היה לשמוע את זעקות השבר של האבק והלכלוך נסים מתוך החוטים, כל עוד נפשם בס. המזרונים, גם הם יצאו להתאוורר ולנשום קצת אוויר. גם להם, האומללים, הרביצו מכות רצח, עד שהתעופפו מתוכם כל פירורי העוגות, הבורקס והמופלטות שהסתתרו שם במשך שנים. הקירות סוידו, החלונות הוברקו בעיתונים ישנים טבולים בחומץ ומים והתריסים קורצפו ושופשפו עד לבלי הכר. וילונות התחרה כובסו בידי סבתא שכמובן לא סמכה על אף אחד וגוהצו בקפידה. הרצפות נשטפו בנחלי מים וריצפו ונגרפו דרך הזרבובית שבמרפסת לחצר, ולגמרי בטעות, באמת התורה, גם על הכביסה המתייבשת של גיברת בטינגר הפולנייה, השכנה מן הקומה השלישית. ואז, אוי לצעקות ולזעקות של המסכנה. "אוי געוואלד! גברת פרסיידה מה את עושה, מה? הלכה לי כל הכביסה שעבדתי עליה כל הבוקר. מה זה? אין כבוד? קצת התחשבות! באמת!" רעשה. "איזה אנשים!"

"סליחה, באמת סליחה גיברת בטינגר, הרוח הזיזה את המים. תחמז'לה (שילך לה המזל) וימח שמה!" צקצקה סבתא.

שולחנות נמשחו בשמן פשתן, כל פינה צוחצחה והוברקה, ריח האקונומיקה, האמה, החומץ והריצפו מילא את הבית וברח דרך החלונות עד שאפשר היה להריח אותו גם בקצה הרחוב. "מה קרה גברת פרסיידה? מה כל הניקיון הזה, ואפילו עוד לא פסח!" שאלו השכנות מסביב שריח הניקיון עלה באפן.

"ריימונד, ריימונד שלי מתחתנת!" קראה סבתא מבעד לענני אבק שהתרומם מהשטיחים המשתעלים. "מזל טוב, מזל טוב! שיהיה בשעה טובה, מי החתן?", שאלו, וביניהן התלחשו. "נו, משאללה והשם ישתבח! אלוהים ריחם גם עליה! סוף סוף היא מתחתנת, המסכנה".

"מצורפת". ענתה סבתא פרסיידה בארשת חשיבות כשאפה מתרומם מעלה כאילו לא היה צורך בהסבר נוסף כדי לתאר את שבחו של החתן וכאילו היה ההוא לואי השישה עשר בכבודו ובעצמו! "צורפת". ועד שנגמר היום יצאה ברחבי העיר השמועה כי החתן של ריימונד הוא צאצא של יהודי עשיר וממולח שהיה ממקורבי בית המלוכה של פריז העתיקה.

לאחר שצוחצח הבית התחילה סוף סוף מלאכת הקודש של הכנת הספגטי המהולל. שק קמח כבד הונף ונישא על כתפי סבל מסכן במעלה ארבע קומות. עד שעלה המסכן ארגנה סבתא כל משטח אפשרי עליו ילושו וירדדו את הבצק. על שולחן האוכל, שולחנות הכתיבה ועל השיש במטבח, אפילו זה שבאמבטיה הוכן ללישה. בחגיגות וברוב טקס וקריאות "קולולולולו" נפתח השק. מתוכו התעופף לו ענן לבן של קמח וכיסה את פניהן של האופות במעטה דקיק, כהינומה של כלה. קערות לישה רבות פוזרו במטבח ועל המשטחים המשוונים, ולתוכן יצקו קמח, מים, שמן, מלח, שמרים, והכי חשוב... קמצוץ של שערות זעפרן. סבתא פרסיידה זכרה בחוכמתה להסתיר בין בגדיה יחד עם התכשיטים, ולהבריח איתה ממרוקו. אט אט נצבע הבצק זהב. לאחר שתפת, רודד, ושוב תפת, נפרס לרצועות ארוכות, אותן העבירה מספר פעמים במכבש הידני הקטן של פסטה, שגם הוא עשה עלייה עם המשפחה. תפקידנו הילדים, גיקי, ז'וז'ו, דני וציון, היה לאסוף את הרצועות ולהעבירן שוב ושוב תחת המכבש עד שנעשו דקיקות דיין כדי להעבירן לבסוף דרך הפלטה המחוררת. מן הפלטה יצאו מקפצים מיליוני חוטים מתולתלים ועדינים של ספגטי בלונדיני.

לאחר מכן החלה עבודת הייבוש. חבלי כביסה נמתחו בשתי וערב בסלון, בחדרי השינה ובמרפסות. סדינים לבנים נפרשו על כל מקום גבוה בבית; מיטות, ספות, כיסאות, שידות, שולחנות, ארונות, קולבים, המקרר. אפילו על מוטות הווילון שבסלון והמקלחת! על כל אלה, הונחו משתלשלות, מחלפות הספגטי המהולל ויקר הערך. אי אפשר היה לזוז מבלי להסתבך בתלתלים הזהובים!

לנו הילדים, זו הייתה חגיגה. רצנו מאובקים מקמח, התגנדרנו בשיער הארוך והזעפרני ושיחקנו במחבואים, למורת רוחן של סבתא ואימא רחל שרדפו אחרינו חמושות כל אחת במערוך עץ וצעקותיהן נשמעו ברחבי השכונה.

"אללה יעטיני סבר (שאלהים ייתן לי סבלנות)!" "די, תפסיקו! אתם מעצבנים והורסים את הספגטי!"

ואנחנו... נלהבים מהמרדף ומהמשחק הסתבכנו עוד יותר בחוטי הבצק המסולסלים, עד שלבסוף, מותשים מעמל ומקרבות, הנחנו לו להתייבש, וצנחנו לנוח בשדה המוזהב, מתנשמים ומתגלגלים מצחוק. בינתיים סבתא ואימא ניקו את הבית ואת עצמן מאבק הקמח הלבן שהסתנן לכל טפח ולכל פינה אפשרית. וכשסוף סוף סיימו והתיישבו גם הן לנוח על רצפת גן הספגטי התלוי, נשמעה דפיקה מהוססת בדלת.

"יה וואלי, מי זה עכשיו?" נאנחה סבתא פרסיידה.

בפרוזדור הצר התגודדו כל השכנים, כשבדיהם צלחות וקערות וחיוך מתקתק על שפתייהם.
"גברת פרסיידה, אפשר קצת מהספגטי המפורסם שלך בשביל שיהיה מזל טוב לבת שלי
וגם... לריימונד?"

נו, ומה חשבתם? שלא נתנה? ועוד איך נתנה סבתא פרסיידה מספגטי הזהב שלה נגד עין הרע
ובשביל מזל טוב... לכולם! ועוד נשאר למכביר לאירוסין של דודה ריימונד ולחתן הצורפתי
שלה. ואם אתם לא מאמינים שכך היה... תשאלו את ז'וז'ו.

פעם, ביום חורף, ראה את ענני השמים נוסעים, גוש אחד, אל עבר האדמה ומטיחים את חזה עברתם בהרים הרחוקים. והאדמה רעדה מעדנה והירוק שבגבעות התלהט עד שחור, ובעוד אלפי אלפים פיות צמאים נפתחים שם לקלוט את המטר הרודה במרחק, נפתחו שערי הענן בחצי השמיים שמנגד ופיסת כחול בוערת מיפעה נשקפה אל עבר המערכה הנטושה ברחוק, והילד חייך אל לבו ואמר: אבא ואימא.

דמעות גיל עלו בעיניו והוא רץ אל עבר הבית, נבעת מחדווה.

אך עתה היו הימים ימי קיץ.

השדה היה חם. צבים מתונים, צפודי עור ועיניהם קטנות ומבריקות, כעיני זקנים, היו עוברים בו, הלוך ושוב, ושריונם משמיע קולו על האדמה כקול מחרשה הפוכה הנגררת אחרי הסוס. לטאות זריזות, דקות ומסולסלות, התרוצצו בין קני השיבולים והאדמה בלעתן בזו אחר זו. ומעבר לשדה הזדקפה שורת ברושים ומשם והלאה נמשכו עצי שיטה, התמשך והרחק אל עבר החולות האדמדמים והגבעות המוריקות וההרים הסגולים. ובין ההרים, פה ושם, נפער עמק זעיר, והשמים נראו שם כשהם נושקים לאדמה ונפרדים מעליה ונוסעים, על כבודת ענניהם ותמרות אווירם המרצד.

בבקרים, עת נפקחו עיניו אל החלון העוטה ירק, עוד נראו רסיסי-טל נושרים מעל העשבים ומתנדפים על הזגוגית. ברגליים יחפות דשדש בדשאים שבחצר ולחלח כפותיו בשארית הצינה העולה ונעלמת עם השמש.

בדרך לבית-הספר שברחוב הראשי היה משתהה בצידי גדרות עץ השיטה, נופח בפרחי הפוך וממלא ריאותיו מריחם הצהוב. זיקית מהורהרת, שהייתה תלויה בבדים ושוכחת להחליף צבעיה מרוב מחשבות שבליבה, החפיזה תנועותיה ופערה פה ורוד ורוחש כששלח הילד ידו לאחוז בה. גלגל החמה, משהציץ בדרך החול, עלה ולהט באוויר הבוקר.

מצמץ הילד בעיניו לעבר השמש והניח לה ללהט לו פעם לחי ימין ופעם אוזן שמאל והיה מחייך כנגדה ועומד. לרגע נשתכחה ממנו מגמת פניו ואמר לחזור בו ולילך לאותו מקום שממנו החמה יוצאת ובו איוו שמים וארץ משכן להם, להרעיף נשיקותיהם ולהתחכך זה בזו, בוקר וערב, לטף ועבור ללא קול. אך מייד זכר את בית-הספר ואת ארבעים הילדים והילדות אשר נאספו בוקר בוקר בחדר הכיתה הגדול והביטו בו, בתימהוני, הקטן מכולם, בלגלוג גלוי. ומתוך צער וכאב הפנה עורפו לשמש ולאורה השוטף אותו וישם פעמיו אל הרחוב הראשי.

אך בטרם תדרוך רגלו על סף הבית העוין אותו, עוד נכונו לו נפלאות בדרכו.

שיח הוורדים שליד הספסל, בחצר הסמוכה, פקח הלילה שלוש עיניים אדומות ויבט בהן אל הרחוב, מאושר ומבויש. והילד נשתהה על ידו, נבוך אף הוא מן ההוד האדום, משפיל עיניו ומהמה קולו אל השיח, מתרפק עליו מרחוק ונושקו בליבו.

ועגלה עברה, עמוסת סלסלות ענבים, אשכולות נשפכים על גדותיה ודליות גפן רועדות על דפנותיה, כולה מזדעזעת וחורקת בדרך האבנים, על חיטויקי הברזל שלאופניה.

הילד הסב ראשו ולחיו להטו, אך בעבור העגלה הלאה הביט אחריה ארוכות, עד היעלמה בסיבוב הכביש, היא ושאוונה הבהיר ושמחת הבציר שהביאה עימה ואשכולות הענבים ששארן בעקבותיה, נחים בשחורם וירוקם לצדיי הדרך.

מעתה לא נותר לו אלא לעבור על פני שניים שלושה בתים אדומי גג ומתוך חצרותיהם יציצו עליו, ממרום הצמרות, עצי צפצפה מרשרשים בלבנם ועצי אקאליפטוס עצלים ועייפים אשר יש וידגדגוהו בקצות עליהם החדים והריחניים. העיף מבט נפחד אל גובה קומת האילנות וחמק בינותם אל שער בית-הספר ואל עבר מסדרון הבניין הארוך. רק אז הבחין, כבכל יום, כי איחר לבוא ורחש השיעורים כבר עולה מן החדרים.

הוא האט צעדיו וראה בדמיונו את ארבעים זוגות העיניים ואת קול המורה המתקלס בו יום יום על היותו מאחר ועל היותו הקטן שבילדי הכיתה.

"לא צריכים היינו לקבל אותך לכיתה השלישית", נוהג המורה לומר לו יום יום בנימת דיבור שבה פונים אל הגדולים, ולהדגיש על ידי כך את רוח שנותיו.

"לא צריכים היינו לקבל אותך, אלא שחסנו על אימא שלך ושעינו לתחנוניה. מקומך בכיתה הראשונה. אך ורק בראשונה. בהחלט בראשונה."

וכשקרב הילד באותו יום אל דלת כיתתו היו ברכיו רועדות וידו מפרכסת מאחוז בכף המנעול. דומייה גמורה הייתה שרויה שם, ובהטותו אוזן דימה לחשוב כי אין איש. הוא אימץ את ליבו ופתח בזהירות את הדלת. ואומנם היה החדר ריק.

שני אנקורים שהיו מדדים בין הספסלים הריקים נבהלו מפניו וטסו לעבר החלון ונקישת מקוריהם בזוגיות הילכה עצב בליבו. אך יונת-בר מיושבת בדעתה המשיכה ללקט פירוורים סמוך לקתדרא והייתה נותנת בו, מפעם לפעם, מבט מהיר וחוזרת ומלקטת. המנוחה והשמחה חזרו ללב הילד מייד. כמה טובה הייתה שלוות יונת-הבר בתוך כותלי החדר הנושם איבה תמיד.

"הילדים הלכו לטיול", אמר קול מאחוריו, "לטיול של יום שלם".

שמש בית-הספר היה זה. האיש היחיד בין כתלי בית זה שלא נזף בו מעולם ולא לגלג עליו ולא בא עליו בתואנות ובתוכחות.

הילד הביט בו בבהלה ובהחיותו קידה משונה, שבעצמו לא הבין מה טיבה, נחפו ורץ אל החצר ושב ויצא אל הרחוב.

שמחה עצומה ירדה לליבו ובסקרו ימינה ושמאלה בחר לו את מעלה הרחוב לחגוג בו את יום החופש שבה עליו משמיים.

בצעדים מהירים, כאדם היודע את מטרתו, או אולי מפחד פן ייקרא לחזור לבית-הספר, חפז אל עבר גבעת הכורכר המלבינה בקצה המושבה.

לרגליה נטוע פרדס אפל ובית באר משמיע שם פעימותיו יומם ולילה. ובפסגתה עומדים שניים-שלושה שיחי שיזף ירוקים ופרקים מתוק בחורף מאד. עתה לא הציעו השיזפים לילד אלא את צילם בלבד – והוא, אשר לא ביקש יותר ממה שניתן לו, שמח עליו וישב בתוכו.

מכאן והלאה השתרעו שדות ורצועות עצי שיטה למלוא רוחב העין ועד למורדות ההרים הגיעו; ופלגי אכזב ביתרו את השדות בקווי עקלתון מהירים, ונתרחקו, בהתוותם דרך אל הגבעות המוריקות. הנה החלו בועות של אוויר ועיגולים של אור וריצודים של שמיים מרקדים במתינות באוויר... זקף ראשו ועיניו נוהות אחר פקעת אור אחת, דקיקה וזהרורית, השטה, עלה וירוד, בשמי השמיים. הביט אחריה עד שנעקר ראשו לאחוריו והפקעת נעלמה מאחורי שיח השיזף. החזיר ראשו למצוא לו פקעת אחרת, והנה שבה זו שנחבאה וחזרה לשוטט כנגדו וככל שהוריד הילד ראשו כן שטה וירדה פקעת האור, עד שהגיעו עיניו למקום שהשמיים והארץ מצויים שם יחדיו ונבלעה הפקעת בין שניהם.

אמר הילד בליבו להביא את כל בני האור הזעוריים הללו ואת ניתוזי האוויר וזיזי החמה, כולם גם יחד, אל עבר המקום הרחוק ההוא וישמחו להם השמיים והארץ על מתנה קטנה זו מאתו. ישמחו וירחצו בשפע האורות ויחם ליבם ותתלהט שם שמחה גדולה.

החל הילד חופן אור בעיניו ומשלחו כלפי המרחק; והיו האורות שוטפים ועוברים על פני שדות שהצהיבו ומוליכים עמהם מן הזהב הבהיר; ועל-פני גבעות מוריקות בשוליהן היו האורות נוטלים טחב-רוח כל שהוא לשאתו שי; ובערוצי הנחלים היבשים היו האורות מרקדים על חלוקי החצץ והיו דולקים בניצוצות לובן קריר.

עמדה השמש בחצי הרקיע והחלה כל הארץ כולה מעלה שכבות שכבות של אור כלפי השמיים והשמיים היו משלחים אלומות של כחול כלפי הארץ, והילד יושב בין שניהם ומנצח על משחקם וליבו רוחש טוב לשניהם גם יחד.

עד שנטו הצללים; נטל השיזף צילו והעבירו לצד הגבעה שמנגד. חייך הילד לעצמו וכמעט שעצם עיניו ונרדם, אלא שלפתע קם וירד מן הגבעה והישיר פעמיו והפליג לבית אבא ואימא, והלך.

וממוחרת היום, בבואו לבית הספר, פתח המורה את היומן והציץ בו ואמר:

”היכן היית אתמול?”

שתק הילד ולא השיב, כי לא ידע מה להשיב.

"לא צריכים היינו לקבל אותך לכיתה השלישית", משך המורה קולו ואמר, "ולא די לך בזה אלא שעוד אתה מאחר ומחסיר ימים תמימים".

ובפנותו אל התלמידים :

"ואנחנו למדנו אתמול דברים חשובים. אמת, ילדים, שלמדנו אתמול דברים חשובים?"

כל הילדים הניעו בראשיהם והביטו בציפיית זדון לראות מה ייעשה בילד.

"ובכן", משך המורה, "אשאלך דבר ממה שלמדנו אתמול. אם תדע, הרי שטוב. ואם לאו, אשלחך הביתה ; ואת אימך תביא אתך".

וכל הילדים גיחכו בהנאה מהמצאת מורם ויטו אוזן.

"ובכן", הרים המורה קולו והניף שתי ידיו לפניו מתוך שרווליהן הקצרים ועמד עמידת מתנצח, "הריני שואל אותך מילה אחת, אחת בלבד, אשר הסברתיה אתמול הסבר היטב לכל הילדים. הקשב איפוא. מה זה אופק?"

הביט הילד במורהו, נדהם ומשמים, ושתק.

"היודע אתה מה זה אופק או שאינך יודע?" דחק עליו המורה.

"לא", אמר הילד.

"לך לך, איפוא, לך מכאן. מקומך לא יכירך אצלנו".

ובעוד הילד אוסף את מכשירי הכתיבה שלו אל ילקוטו, הוסיף המורה ושאל בחגיגות :

"מי מכס, ילדים, יודע מה זה אופק?"

וכל הידיים כולן הורמו כאחת.

פעם ברחתי מהגן. זה היה בגן חובה. זה כמה ימים ידעתי שהגדר בין הגן לבין הגן הציבורי שהיה לגבולו הייתה נפולה. סבך של הרדופים היה מאחוריה. יום אחד בצוהריים עמדתי מול מקום הפתח וראיתי את האפשרות לצאת מבעדו וללכת. לא הבנתי מדוע כל שאר הילדים לא יצאו מבעד לפתח. לא הרגשתי פחד וגם לא תשוקה עזה להימלט מהגן. הגן לא היה רע במיוחד אלא, בעיקר, קצת משעמם. צעדתי מעל התיל הרופף ופילסתי דרך בין ענפי ההרדופים ומצאתי עצמי על שביל צדדי בגן הציבורי של המושבה שהיה נטוע סביב "יד לבנים".

אני זוכר היטב את משב החופש הקריר שבא אל פניי ואת הידיעה המוזרה והרעננה שהתלוותה אליו – אני לבד. הלכתי בשקט ויצאתי מן הגן הציבורי אל רחוב הדקלים וממנו אל ככר המושבה. ליד "קפה סימון", בשטח החולי שליד בית המרקחת, עמדו קשורים כמה סוסים רתומים לעגלותיהם ובבית הקפה ישב מוכר העיתונים קובאליק שפחדתי ממנו קצת משום שפעם ראיתיו שוכב מתגולל על הכביש בצד התלת-אופן השחור שלו וקצף לבן על שפתיו, ואימא, שמשכה אותי הצידה, הסבירה שהוא חולה במחלת הנפילה.

"איפה אימא?", שאל קובאליק.

"בבית", עניתני בלחש.

"תלך הביתה", אמר קובאליק וחזר לעיתונו.

ידעתי שאיש אינו יודע איפה אני והרגשתי מותר. לא שמחה ולא עליצות היו בזה, וגם לא חרדה, אלא שלוה וערות פקוחה. הלכתי לראות היטב כל מיני דברים שמשכו את עיניי כמה פעמים כשהלכתי עם אימא או אבא למושבה: לראות את החנות של הפחח ואת חנות הדגים. חנות הפחח הייתה המרתקת מכל חנויות השוק במושבה. מלבד הגיגיות והדליים שהכין הפחח היו בה גם משפכים ומברשות וזר גדול של ליפות, ובעיקר: שורה נהדרת של פתילות ופרימוסים. הפרימוסים הבריקו בנחושת ממורטת ועמדו כמשפחה שלמה על-פי גודלם – מן הקטן ביותר ועד הפרימוס האבא הענקי שכל מה שהיה בו היה עבה; כלומר כל החלקים – הרגליים, הצינורות, הצירים והחישוקים שהיו דקים ועדינים בפרימוסים הקטנים, הלכו וגדלו בהתאמה עד שבפרימוסים הגדולים ביותר הם נראו גסים מאוד אבל גם יפים מאוד ומסוכנים. איזו להבה ענקית ורועשת עתידה לצאת מהם.

אחרי שהתבוננתי כאוות נפשי בכל הכלים הנוצצים הלכתי לחנות הדגים המסריחה שאף פעם לא ניתן לי להישאר בה ליד בריכת הקרפיונים ולראות עוד ועוד את הדגים הנושמים,

השוחים ביופי כה רב, החיים כל-כך, הרוצים משהו כל-כך, המצטופפים כל-כך, המתפתלים זה סביב זה במין מחול שלא נגמר.

”איפה אימא?” שאל המוכר שבא לדוג דג אחד ברשת שבידו.

”בבית”, עניתי בלחש.

”תלך הביתה”, הוא אמר, וסיגריה הדבוקה לשפתיו, בצד, רעדה בדברו.

הוא דג דג גדול. לא הלכתי. הבטתי מהופנט בדג שניצוד המפרפר בכוח מפחיד ברשת. מעולם לפני-כן לא ראיתי כדבר הזה ולא שיערתי שזה מה שנעשה בדגים האלה. המוכר נטל את הדג המפרפר, הנאבק, בידי והניחו בכוח על לוח העץ המזוהם שעל שולחנו, אחז בו בשמאלו ונטל פטיש גדול ועבה בימינו והכה בראשו של הדג מכה נוראה. הדג פרפר פרפור נורא שבדרך לא נראית עבר אליי לגופי ברגע ההוא. המוכר הכה בו שנית, וגם המכה הזאת עברה אליי אל ראשי. עמדתי מסומר אל מקומי. אני זוכר את ההשתנקות שבאה אל גרוני ונשארה בו כל היום ההוא ועלתה עוד פעמים רבות אחר-כך.

המוכר הפך את הדג המת, נטל סכין גדולה וחתך את בטנו. כל תנועה שלו, כל מעשה וכל פרט מפעירת הבטן של הדג ומשיכת המעיים החוצה הגדילו את הפלצות עד רעם. אבל לא יכולתי לזוז ממקומי. רק משגמר את השחיטה וארז את הדג בנייר עיתון הלכתי משם בקושי. כל גופי רעד בחולשה. רציתי הביתה ובקושי הלכתי.

עברתי לאט את שטחו של השוק ומשם אל החורשה שליד הוואדי, דרך ערימה גדולה של נוצות – נוצות שנמרטו מהמון תרנגולות שנשחטו במשחטה קרובה והושלכו כאן בין העצים ליד הוואדי, ליד חניית החמורים והסוסים, וריח הזוהמה שהייתה בכל המקום ההוא – מקום של פגרים ואשפה וגרוטאות: נעליים, חלקי מכשירים שהחלידו, רגליים וראשים ערופים של עופות. משם אל הוואדי עצמו, התעלה היבשה ההולכת ומעמיקה, מתפתלת בין עצי החורשה עד הגשר.

עברתי את הגשר בזחילה. אינני יודע מדוע דווקא אז עברתי תחתיו, בתוך הצינור שלו, בזחילה, ובאתי אל השדה שלנו, השדה הרחב שבין רחוב האורנים והבתים שמעבר לוואדי והאימפוטוסים שבמערב. מן הוואדי עליתי בשביל הראשי של השדה, הרצוף סימני פסיעות של חיפושיות, צבים וציפורים, אל דרך העפר שהייתה הרחוב שלנו ובה חלצתי את סנדליי, כרגיל במקום הזה, והלכתי יחף הביתה.

פתאום עצר לצידי הטנדר השחור ואבא יצא ממנו כועס מאוד.

”הינה אתה סוף סוף. איפה היית? הגננת הודיעה לי שברחת מהגן. איך אתה עושה דבר כזה?”

הוא כמעט צעק בדברו. ואז, בקול יורד וחמור נאמר הנורא מכול:

"אני מתפלא עליך".

ולא הוסיף עוד דבר.

עליתי בשתיקה לטנדר ואבא נהג בדרך הקצרה שעוד נותרה הביתה. דמעות עלו בעיניי. מעיי חמרמרו.

"אני כועס עליך". אמר אבא ושתיקתי גדלה וכאבה ועלתה מבטני אל חזי. הסתכלתי אל אבא. רק כעס היה בפניו ורצינות גמורה, והוא לא השיב לי מבט. משהו עמד על סף גרוני, גדול וקשה.

כשעצרנו ליד הבית, לפני שפתחתי את הדלת, אמרתי בלחש:

"אתה לא אבא שלי יותר".

"מה?", הוא שאל בהפתעה.

"אתה לא אבא שלי יותר", חזרתי על המילים בלחש.

הוא שתק רגע, ופתאום הוא חייך ואמר, "זה אי-אפשר, אני תמיד אהיה אבא שלך".

"לא", עניתי ברצינות גמורה ולא לקחתי את כף ידו המושטת. "אתה תמיד תהיה אבא, אבל לא שלי. את זה שאתה שלי – את זה אני קובע. ואני קובע שאתה לא אבא שלי. ואני אודיע שאתה לא אבא שלי".

"ואיך תעשה את זה?"

"אני אלך למועצה ואודיע לראש המועצה שאני מבטל את זה שאתה אבא שלי. זה אני שמחליט על זה". אמרתי באותו לחש ודמעות עמדו בעיניי, דמעות מרות, של דרך שאין ממנה חזרה.

אבא שתק ואני חזרתי על המילים בלחש חנוק: "זה אני שמחליט על זה".

אבא הסתכל עליי ברצינות ובחיוך גם יחד ואז השתנו פניו והוא אמר בקול אחר, ברצינות גמורה: "זה נכון. אתה זה שמחליט על זה". והישיר אליי מבט ואחר הושיט אליי שוב את כף ידו הגדולה ואמר: "אולי אתה מוכן עוד לא להודיע את זה במועצה ואולי תיתן לי להיות עוד

קצת אבא שלך?"

אני זוכר היטב את כף ידו הגדולה המושטת אליי ואת כף ידי הקטנה הבאה אליה ואת אצבעותיו הגדולות החמות נסגרות ואוחזות את ידי ואת שנינו עולים במעלה הגבעה הקטנה הביתה אל אימא, ולא יכולתי להגיד "כן" כי הבכי חנק את גרוני.

היה פעם איש עשיר אחד. מאוד עשיר. יש יאמרו עשיר מדיי. לפני הרבה שנים הוא המציא משהו, או גנב המצאה ממישהו אחר, זה היה כל כך מזמן שהוא בעצמו לא זכר. אבל ההמצאה הזאת נמכרה לקונגלומרט ענקי בהרבה מאוד כסף. האיש הזה השקיע את כל הכסף שקיבל בקרקע ובמים. על הקרקע שקנה בנה המון תאי בטון קטנטנים שמכר לאנשים שהשתוקקו לקירות ולגג, ואת המים ארזו בבקבוקים ומכר לאנשים צמאים. ואחרי שסיים למכור במחירים מופקעים הוא הלך לבית הענקי והמאוד יפה שלו וחשב מה לעשות עם כל הכסף שהרוויח. הוא היה יכול כמובן גם לחשוב על מה יעשה עם החיים שלו, שאלה לא פחות מעניינת, אבל אנשים עם יותר מדי כסף לרוב טרודים מכדי למצוא לה זמן.

האיש העשיר ישב בבית העצום שלו וניסה לחשוב על דברים שיוכל לרכוש במחיר סביר ואחר כך למכור ביוקר, וגם על דברים אחרים, כאלה שסתם ישמחו אותו. הוא היה בודד וזקוק לדברים משמחים. הוא לא היה בודד בגלל שהיה לא נחמד. הוא היה אדם מאוד נחמד ומאוד אהוד והרבה אנשים חיפשו את קרבתו. אבל בגלל שהיה גם רגיש וחשדן הוא חשב שאנשים מחפשים את קרבתו בגלל הכסף שלו. ולכן בחר להתרחק מכולם.

האמת היא שהאיש צדק. כל האנשים סביבו חוץ מאחד חיפשו את קרבתו גם בגלל הכסף. בגלל שלא היה להם מספיק, או שחשבו שאין להם מספיק, ובו בזמן האמינו שלו יש יותר מדיי. כל האנשים סביבו חוץ מאחד האמינו שאם הוא ייתן להם קצת מהכסף שלו הוא לא ירגיש בשום מחסור, ואילו החיים שלהם ישתנו מקצה לקצה. כולם חוץ מאחד. ודווקא האחד הזה, שלא התעניין בכלל בכסף של האיש העשיר ובעתיד שיוכל לקנות לו, התאבד.

האיש העשיר שכב על רצפת השיש הלבנה בסלון ביתו וריחם על עצמו. זה היה יום אביב נעים ורצפת השיש הקרירה ציננה את גופו, מה שלא הפריע לו כלל להמשיך לרחם על עצמו. האיש חשב, "חייב להיות משהו בעולם הזה שאני רוצה, שיכול לגרום לי אושר. משהו שאדם אחר היה צריך אולי להקדיש את כל חייו כדי לזכות בו, ואני אוכל פשוט לקנות ללא מאמץ". אבל שום דבר כזה לא עלה בראשו.

הוא שכב כך על הרצפה הקרירה ארבעה ימים תמימים עד שהטלפון הנייד שלו צלצל. מהצד האחר של הקו הייתה אימא שלו, שהתקשרה לאחל לו יום הולדת שמח. היא כבר הייתה זקנה מאוד, ותאי הזיכרון במוחה היו כה מעטים, שיכלה לאחסן בהם רק את שמותיהם של קרובי משפחה וכמה תאריכים חשובים. האיש העשיר שמח לשמוע את קולה, ועוד לפני שסיים את השיחה איתה צלצל פעמון הדלת ובפתח עמד שליח עם קסדת אופנוע שהניח בידיו זר פרחים ריחניים וכרטיס ברכה. האדם ששלח לו את הפרחים היה מאוד לא נעים אבל הפרחים היו נעימים, והם שימחו את האיש עוד יותר, וכל השמחה הזאת עוררה באיש

מחשבת יזמות: אם יום ההולדת מעורר בו כל כך הרבה שמחה, מדוע שישתפק רק באחד בשנה?

האיש החליט לפרסם בעיתון מודעה ענקית שבה יציע לאנשים לרכוש מהם את ימי ההולדת שלהם. בעצם, לא את יום ההולדת עצמו, שהרי אותו לא באמת ניתן לרכוש, אבל את כל הזכויות הנלוות: מתנות, ברכות, מסיבות וכו'. ההיענות למודעה הייתה מדהימה. היה אפשר להסביר את זה בשפל הכלכלי של אותם ימים, או בכך שאנשים לא ייחסו הרבה חשיבות לימי ההולדת שלהם - תהא הסיבה אשר תהא, בתוך פחות משבוע מצא את עצמו האיש העשיר מעיין ביומנו הכמעט מלא, כשבכל יום מחכה לו יום הולדת אחר.

מוכרי ימי ההולדת היו הוגנים ברובם. חוץ מקשיש אחד שניסה לשמור לעצמו בסתר כמה נשיקות לחות וציור מכוער של שדה פרחים שקיבל מנכדיו, כל שאר המוכרים כיבדו את החוזה כלשונו והעבירו לאיש העשיר את כל הרווחים מיום הולדתם בלי שום צורך באיומים ובתביעות.

וכך, בכל יום היה האיש העשיר מקבל המון שיחות טלפון לבביות שאיחלו לו אושר, וכל מיני ילדים וזקנות שלא הכיר שרו לו בטלפון "יום הולדת שמח". תיבת הדואר האלקטרונית שלו הייתה עמוסה גם היא בברכות, ומתנות ארוזות הגיעו לביתו בלי הרף. עדיין היו לו כמה חורים ביומן, בעיקר בפברואר, אבל האנשים שלו הראו לו אינספור טבלאות ואקסלים שהבהירו שזה רק עניין של זמן ושגם המועדים הפנויים הללו ייסגרו בקרוב.

האיש העשיר היה מאושר. בעיתון אחד התפרסם מאמר דעה של איזה יפה נפש שיצא נגד רכישת ימי ההולדת וקרא לה בלתי מוסרית, אבל אפילו זה לא הצליח לקלקל את מצב הרוח המעולה שלו. באותו יום הוא חגג יום הולדת של בת שמונה עשרה, והחברות שלה פשוט הפציצו אותו בכל מיני ברכות מחממות לב שגרמו לו לחוש שעתיד לא נודע ונפלא עדיין לפניו.

זו הייתה תקופה נהדרת שהסתיימה באחד במרץ. בתאריך הזה החזיק האיש העשיר בזכויות על יום הולדת של אלמן זועף אחד, אבל כשהתעורר בבוקר הוא גילה שלא קיבל שום כרטיס ברכה או שיחת טלפון מחממת לב והרגיש קצת מרומה. בהיותו אדם רב־תושייה הוא החליט לא להישבר וליזום פעילות חברתית אחרת שתמלא את יומו. האיש העשיר הציץ שוב ביומן וגילה שזה בדיוק התאריך שבו האדם היחיד שלא רצה ממנו דבר התאבד, והחליט לנסוע לבית הקברות. כשהגיע לקבר של החבר שמת ראה שם עוד הרבה אנשים שהגיעו לאזכרה. הם בכו והניחו פרחים אדומים על הקבר. הם חיבקו זה את זה והתגעגעו עד אין קץ לאדם שמותו הותיר חלל בחייהם.

האיש העשיר חשב לעצמו: אולי יש פה משהו. המתים כבר אין יכולים ליהנות מכל האהבה המורעפת עליהם, אבל אני כן. אולי אוכל לרכוש מאנשים את ימי האזכרה שלהם? זאת אומרת, לא מהאנשים עצמם, מהיורשים שלהם. וכך אוכל להניח על הקבר מיטה מכוסה בזכוכית כהה חד-כיוונית, לשכב בתוכה ולשמוע כיצד אנשים מתגעגעים אליי ובוכים.

זה היה רעיון מעניין אבל האיש העשיר לא הספיק לממש אותו. הוא מת בבוקר שלמוחרת, וכמו הרבה מהשמחות שלו בזמן האחרון, גם המוות שלו היה, בעצם, מיועד למישהו אחר. גוייתו נמצאה בין אריזות המתנות שקיבל לכבוד יום ההולדת שרכש ממהפכן כושל אחד. מאוחר יותר התגלה כי בין כל המתנות הסתתרה גם אחת ממולכדת שנשלחה על ידי משטר רודני חשוד.

בהלוויה של האיש העשיר השתתפו אלפי אנשים, כל הנוכחים בה חשקו בכספו, אבל בלי שום קשר גם אהבו אותו מאוד. הם ספדו לו שעות, שרו שירים עצובים והניחו על קברו החשוף אבנים קטנות, וזה היה כל כך מרגש שאפילו המיליארדר הסיני הצעיר שרכש את הזכויות להלוויה מיורשי האיש העשיר וצפה בכל זה מתוך תא זכוכית בתחתית הקבר הזיל דמעה.

האיש שידע מה אני הולך להגיד ישב לידי במטוס וחיך חיך טיפשי. זה מה שהיה הכי מטריף אצלו, העובדה שאפילו חכם הוא לא היה, או רגיש, ובכל זאת הוא הצליח להגיד אותם, את כל הדברים שרציתי לומר, שלוש שניות לפני. "יש לכם מיסטיק של גארלן?", הוא שאל את הדיילת רגע לפני שאני הספקתי, והיא חייכה חיך מיושר שיניים ואמרה שבדיוק נשאר אחד אחרון. "אשתי מתה על הבושם הזה. היא פשוט מכורה. אם אני חוזר מחו"ל בלי בקבוק של מיסטיק מהדיוטי היא אומרת שאני כבר לא אוהב אותה. אם אני מעז להיכנס הביתה בלי אחד כזה לפחות, אני בצרה". זאת הייתה השורה שאני הייתי אמור להגיד, אבל האיש שידע מה אני הולך להגיד גנב לי אותה בלי למצמץ אפילו. איך שהגלגלים של המטוס נגעו במסלול הוא הדליק את הנייד, שנייה לפני, והתקשר לאשתו. "נחתי", הוא אמר לה. "אני מצטער. אני יודע שזה היה אמור להיות אתמול, הטיסה התבטלה. את לא מאמינה לי? את יכולה לבדוק בעצמך. תתקשרי לאריק. אני יודע שאין לך. אני יכול לתת לך את המספר שלו עכשיו". גם לי יש סוכן נסיעות שקוראים לו אריק. גם הוא מוכן לשקר בשבילי.

כשהמטוס הגיע לגייט הוא עדיין דיבר בנייד. הוא אמר את כל התשובות שאני הייתי אומר. בלי רגש, כמו תופי. כמו תופי בעולם שבו הזמן זורם הפוך - חוזר על מה שהולך להיאמר במקום על מה שנאמר. התשובות שלו היו הכי נכונות שיש בהתחשב במצב. המצב שלו לא היה משהו. לא היה משהו בכלל. גם שלי לא. לשיחה שלי עדיין לא ענו, אבל רק מלהקשיב לאיש שידע מה אני הולך להגיד יכולתי לאבד את החשק. רק מלהקשיב לו יכולתי להבין שמהבור הזה – גם אם אצליח לחפור את הדרך שלי החוצה זה יהיה למציאות אחרת. היא לא תסלח, היא לא תבטח. אף פעם. כל הנסיעות הבאות הולכות להיות גיהנום, והזמן שביניהן יהיה אפילו יותר גרוע. הוא המשיך לדבר ולדבר ולדבר את כל המשפטים האלה שחיברתי ועדיין לא אמרתי, זה לא הפסיק, השטף הזה. הוא האיץ את הקצב, שינה אינטונציה, כמו טובע שמפרפר בכל הכוח כדי לנסות להמשיך לצוף. אנשים כבר התחילו לרדת. הוא קם מהמקום שלו, עדיין בשיחה, אסף ביד הפנויה את התיק של הלפטופ והתחיל לצעוד לכיוון היציאה. יכולתי לראות איך הוא שוכח אותה, את השקית שהניח בתא המטען מעלינו. יכולתי לראות איך הוא שוכח אותה ולא אמרתי שום דבר. המשכתי לשבת. לאט-לאט המטוס התרוקן. בסוף נשארנו רק אני ועוד אישה חרדית שמנה אחת עם מיליון ילדים. קמתי ופתחתי את תא המטען, כאילו כלום. הוצאתי משם את השקית של הדיוטי פרי, כאילו תמיד הייתה שלי. מתחת לפלסטיק השקוף ריחפו להם חשבונית מס ובקבוק מיסטיק של גארלן. אשתי מתה על הבושם הזה, היא פשוט מכורה. אם אני חוזר מחו"ל בלי בקבוק של מיסטיק מהדיוטי היא אומרת שאני כבר לא אוהב אותה. אם אני מעז להיכנס הביתה בלי אחד כזה לפחות, אני בצרה.

היא הייתה פלא השכונה, הגברת לוין הקטנה. אישה כבת חמישים-שישים, מרובעת משהו. היא דמתה יותר לקובייה מוצקה על שני מקלות דקיקים, מאשר לסתם ריבוע. שיער דליל, בעל גוון לא מוגדר, המציץ מבעד לטורבן שעטף את ראשה ושניים-שלושה תיקים וסלים היו בני לווייתה הנצחיים.

לא. היא לא הייתה נאה. היא הייתה אפילו מכוערת. וראה זה פלא, לגברת לוין הקטנה הייתה הצלחה בלתי רגילה אצל גברים. מאז מת עליה בעלה ז"ל, לפני שנים רבות, טרחה לשווא ידידי המשפחה להזמינה לקולנוע או לסתם בילוי על כוס תה, "אחרי הצוהריים אבוא ברצון, אבל בערבים אני עסוקה", הייתה משיבה בחיך מסתורי, ובערבים - אפשר היה לראות חריצי אור מבעד לתריסים המוגפים שבחלונותיה. אור מרמז, חמים, רומנטי. מי היה המחזר של הגברת לוין, איש לא ידע. היא הייתה אישה דיסקרטית והמחזר גם הוא היה כזה. לולא זרי הפרחים, שהיו מגיעים לדירתה בקביעות יקית - שושנים אדומות בכל יום שישי בשבוע, וציפורן לבנה בכל יום שלישי - אפשר היה לחשוב שהמחזר לא היה ולא נברא אלא בדמיונם הפרוע של השכנים. שנתיים תמימות נמשך זמן של שושנים אדומות וציפורן לבנה. כאשר החלו להופיע סייפנים ארוכי גבעול ודליות דשנות החליטו כולם שיש לה, לשכנתם, מחזר חדש, והוא אדון גבה קומה ורחב כתפיים. וכשבא תורם של פרחי אביב עדינים, ריחניים וביישינים, אמרו השכנים, "ראיתם, פייטן מחזר אחריה!". היו שידעו לספר על נישואין קרבים, היו שידעו לומר כי ידיד נעורים הוא זה, אך אדם נשוי. היו שדיווחו כי הוא אמריקני עשיר, והגברת לוין הייתה שומעת, נאנחת מחייכת, וזה הכול. הגברת לוין הפכה למושא קנאתן של כל נשות השכונה. וכי על מה חולמת כל אישה מגיל שתים עשרה ועד מאה ועשרים, אם לא על אהבה, חיזורים, פרחים?

"לו ידעו הגברים כמה קל לקנות ליבה של אישה בזר פרחים", נאנחה הגברת פיישר. "שטויות", חלק על דעתה מר פיישר. "מוטב היה לקנות מעיל לגברת לוין. המסכנה, עדיין מתקשטת במעיל הבלוי שהביאה מגרמניה לפני שלושים שנה".

את וייס החצרן חיבבה כל השכונה. הוא שטף את המדרגות וניקה את החצרות מאז נבנו המעונות. כבר אז, עת בא מגרמניה לטפל בגינות, והוא לבוש בחליפותיו הטובות ונעול בסנדלי הפליט כפולי הסוליות, עורר רחמים באלמוניותו. ברבות השנים נהגו השכנים הטובים להוריש לו נעליים ישנות במצב טוב, ומכנסיים וחולצות שצמחו מהם הפעוטות, שאת עגלות הטיול שלהם היה מכסה בערבים בברזנט, ושעתה החל דואג לקטנועיהם. הם צמחו מתוכם, והוא נצטמק לתוכם.

יותר מכל דיירי הבית המשותף הזה חיבב וייס החצרן את הגברת לוין. הוא זכר אותה כשהייתה מרובעת פחות, ומעילה עודנו חדש וגזרתו מעידה על תפירה מעולה, כשהייתה

גבוהה וטרם חבשה טורבן. פעם, באותם ימים רחוקים, כשמר לוין היה עוד בין החיים, שתה וייס החצרן בביתם "בוננו-קפה" ואכל "קרנצקוכן". בחדר האורחים קיבלוהו והוא שוחח איתם על ברלין, עישן סיגר והשעין ראשו על מִסְעֵד הכורסה העמוקה והרכה, כשווה בין שווים. יום כזה אין שוכחים. היום הזה נשאר חרות עמוק בליבו של החצרן, שמעולם לא עבר את מפתנה של דלת הפרוזדור, אלא אם כן צריך היה לתקן תריס באחת הדירות או ברז דולף. בפרחיה של הגברת לוין שמח וייס החצרן לא פחות ממנה. התגאה בהם. כשהפרחים היו מגיעים, על פי רוב כשהגברת לוין נעדרה מביתה, היה נוטל אותם מידי הנער השליח, דופק על דלתה של הגברת רובין הקטנונית ומבקש שתשמור אותם במים עבור שכנתה. הוא נהנה למראה זיק הקנאה שנדלק בעיניה. וכשקנו המהרשקים מכונית חדשה, והגברת מהרשק הייתה מתיישבת ליד ההגה ואינה מציעה "טרמפ" לגברת לוין שנקרתה לה בפתח, היה וייס מכבד גם אותה בשבוע של שמירת פרחים ושל קנאה. כך היה פורע חשבונה של אשת חסדו, לפי התור.

והינה עבר שבוע, ופרחים לא הגיעו. גם בשבוע שלאחריו לא באו הפרחים, ודאגה החלה תופסת לה משכן בליבו של וייס. האם ישאל את הגברת לוין מה קרה לידידה? וכי איזה גינטלמן יעשה כך. האם נדמה לו, או כך הווה, כי צמקו פניה של הגברת לוין? כל כולה כמו צמקה וקטנה, ופניה הולכים ומאפירים. ופעם, כששוחח איתה, שאל אותו הדוור החדש אם זוהי אשתו. הוא נעלב בגינה קשות.

כאשר עבר שבוע שלישי ופרחים לא הגיעו, לבש וייס החצרן את חליפתו הטובה מברלין, ויצא אל חנות הפרחים הרחוקה, שממנה היו נשלחים הפרחים לגברת לוין, כדי לנסות ולברר את כתובתו של המחזר ולומר לו כמה דברים קשים. וכי מה הוא חושב, אותו ידיד. עשר שנים הפריע בפרחיו לגברת לוין לקשור איזה קשר חדש. עשר שנים היא יכלה להלך בראש זקוף והשכנות מביטות עליה בכבוד, והיום נסעה הגברת מהרשק במכוניתה ההדורה ואפילו לא אמרה שלום לגברת לוין, שעמדה בסמוך. היא לא הייתה מעיזה לעשות זאת קודם לכן! בחנות הפרחים נהג וייס החצרן בזהירות.

"הגברת לוין מבקשת לשלוח פרחים אל הידיד שלה מר... שכחתי את שמו...", גמגם, מקווה שהמוכר יבין את הרמז ויבוא לעזרו. אך זה נכנס לדבריו בחוסר סבלנות:

"אדוני!" צעק לעומתו, "איזה ידיד, מה ידיד? הודעתי לגברת לוין שלך, שלא עולה בדעתי לשלוח לה יותר פרחים. שנים על גבי שנים שולחת לעצמה, הגברת המוזרה הזו, את הפרחים היפים והיקרים ביותר – זה עניינה, לא ענייני, כספה, לא כספי. אבל עכשיו היא לא משלמת, והיא חייבת לי כבר בעד שלושה חודשים".

מאז, מקבלת הגברת לוין, שבוע בשבוע, זר פרחים ממחזר אלמוני.

ווייס החצרן מחלק בין השכנות את תורנות השמירה במים ואת מנת הקנאה.

ילדת רחוב, חמקמקה כנמר, ערבייה אפריקאית, קיבלה את מיטב הגנים מערביי המדבר ומהשחורים באפריקה שטופת השמש, הגשמים והירוק השופע. גדלה ברחוב. נתברכה ביופי שובה-לב. שעה גלש על כתפיה בצבע השיבולים. התאהבה באֶדוּד, נער רחוב שחרחר. זכתה שיאהב אותה אהבת אמת, לא אהבת יצרים גרידא. מרגע שהגיעה לעיר, לאחר שהושלכה ממשאית שהייתה בדרכה אל אחד מיישובי הספֶר, פרש עליה אֶדוּד את חסותו. מבנה גופו היה שרירי וחסון, והוא נראה מבוגר מכפי גילו. הוא היה מלך הרחוב, והכול יראו מפניו. לכן כונה אֶדוּד "האריה". הוא קבע שהנערה "מחוץ לתחום", ומי שיעז להתקרב אליה - "זה יהיה הסוף שלו".

היא אהבה את ילדי הרחוב – יתומים מחוסרי בית. טיפלה בהם כשהיו חולים ודאגה לכל מחסורם כמיטב יכולתה. מכיוון שהייתה מלאת אהבה ונתינה, היא נהגה לשוחח עימם ולעודד אותם, והם החזירו לה חיבה וחלקו לה כבוד. בבקרים, בשעות הפנאי, נהגה לשבת מול שער בית הספר ולהאזין לתלמידות שקולן עולה בשירה ובשינון תרגילי חשבון ומדעים. כך הייתה ממתינה לסיום יום הלימודים, ואז שבה ותרה אחר אֶדוּד, שימצא לה קורת גג כדי שתוכל להניח את ראשה בבטחה ולהתגונן מפני זאבי הלילה בדמות אדם.

מאחר שאהבה לדבר, התוודעה בקלות לגברת עֶלְוִיָה. כשראתה אותה נושאת את תיקה, ובנה הקטן מסרב להישמע לה, ניגשה אליה והרימה אותו אל חיקה עד שהגיעו לביתה. אז שיתפה את הגברת עלויה ברצונה העז ללמוד בבית הספר, אולם הגברת עלויה שכנעה אותה שהדבר בלתי אפשרי משום שהיא מבוגרת משאר התלמידות, אפילו תעודת לידה אין לה, וממילא ההורים לא יסכימו שבנותיהם ילמדו במחיצתה של ילדת רחוב. הצטערה על כך, אולם הוסיפה לשבת בשער בית הספר מדי בוקר, עד אשר דקלמה את ההמנון עם התלמידות - הן בין כותלי בית הספר, והיא מחוצה להם. באחד הימים פנתה אליה אלנעמה בנת אלעשם וביקשה את עזרתה במכירת גלילות תמורת שכר צנוע. היא שמחה ונענתה להצעה. כך תהיה בקרבת התלמידות והמורות. התבוננה בהן בבואן ובשובן – כמה רצתה להיות מורה! אבל האם יש סיכוי שחלומה הקטן יתגשם אי פעם? היא שיתפה את אֶדוּד, בחיר לבה, שהיה מוכן להעניק לה את כל מבוקשה, ובלבד שלא תסתובב ברחובות, פן יתפסו אותה השלטונות ויחמדו את יופייה. הוא יודע מה עולה בגורלן של ילדות רחוב בתחנות המעצר. במו עיניו ראה, לאחר שבצעירותו הסתבך לעיתים קרובות בתגרות.

* سعاد محمود الأمين، كوتבת سودانية המתגוררת בקטר. كوتבת סיפורת, ספרות ילדים ורומנים.

החורף הגיע ועימו הקור והסופות. אלה בישרו את קיצה של עונת הגלידות, לפיכך מיעטה לשבת בקרבת בית הספר. מדי בוקר היה בא אדוד למקום מחבואה, ויחד היו משוטטים ברחובות העיר – אלפי עיניים ננעצות בה בתשוקה, עורגות אליה. מה חרד א-דוד לשלומה וכה חשש לאבד אותה – היא הייתה בשבילו; עימה ידע אהבת אמת, וחש שיש משמעות לחייו כשהוביל אותה למקום מסתור מדי לילה.

רוחות החורף ייללו ונהמו באימה. ערב אחד, בעודה משוטטת לבדה ברחובות העיר, בישרו לה ילדי הרחוב שאדוד נעצר, ושהוא עתיד לשהות במעצר זמן רב. פחד נורא נפל עליה. הרוח הכתה בגבה. היא ידעה שהלילה מבשר רעות ופחדה מזאבי השטן בדמות אדם היוצאים ממאורותיהם עם רדת החשיכה. הוסיפה ללכת עד שהגיעה לחצר אחורית של אחד הבתים, ובה שיחים אחרים. הייתה עייפה ורעבה. ראתה תעלת מים קטנה יבשה מכוסה בעלים שהרוח פיזרה לכל עבר, וחשבה שהחצר נטושה. לפיכך פינתה לה מקום בין ערימות העלים והזרדים וכיסתה עצמה בשמיכה שנתנה לה פעם גברת עלויה במתנה - שמיכת פסים מנומרת.

התעוררה לשמע צעדים קרבים אליה, ולפתע ניתך עליה מטר כדורים, לא הספיקה לצעוק, אף לא להשמיע הגה. מישהו צעק שזו בחורה ולא נמר, והאנשים התרחקו. למראה גופה המגואל בדם התעלף השוטר היורה. במהלך משמרתו הוא קיבל דיווח על בני הבית שראו נמר מתחבא בין השיחים בחצרם, ומשום כך מיהרו להזעיק את המשטרה. בעל הבית היה איש מכובד ואמין, לכן איש לא פקפק בהודעתו.

על אף שעת הבוקר המוקדמת, נודע הדבר בכל רחבי העיר. ילדי הרחוב מיהרו לבית החולים, שם קיבלו את הבשורה המרה – הילדה נהרגה בשוגג. כך נכתב גם בדוח המשטרה, והתיק נסגר. צער עמוק השתרר בין ילדי הרחוב שאיבדו את היקרה להם מכול. אף לא אחד העז לספר על כך לאדוד שעוד נכון לו זמן רב בכלא, מפני שחששו מזעמו – הן התחייבו בפניו לשמור עליה. לפיכך חדלו לבקרו.

התיישבנו במרפסת המקורה, הבנויה מעל החצר, משקיפה על שיחים, עצי הדר, מזרקות ופסלים. הקן צץ מייד מול עיניי, מונח על הקורה התומכת את גג המרפסת. כדור קטן משוכלל, עגול וסבוכ. מאות זרדים דקיקים נטוו בצפיפות ליצור מסתור עמוק, שרק פתח צר אִפְּשֵׁר לציפורים הזעירות שבנו אותו להיכנס אליו ולדגור על הביצים.

בעלת הבית מזגה שתייה והתיישה מולנו. היא פרשה זה עתה מעבודתה, סיפרה. עכשיו היא עסוקה בפרויקט חדש: בניית בית באי יווני. היא מתכננת לבלות שם את רוב זמנה כשתושלם הבנייה ולהתמסר לשתי האהבות הגדולות שלה, שחייה והפלגה. בפירוט תיארה את המיקום המושלם שבחרה, עם נוף אל הים ופרטיות גמורה, את הארכיטקטית הנהדרת ששכרה, החדרים מלאי אור השמש. והאי עצמו – פשוט נפלא. אותנטי לגמרי. עם אוכלוסייה מקומית, כפרים ציוריים, טברנות של פעם. הוא גם יישאר כזה, הבטחה, מפני שהתושבים הצביעו זה עתה נגד פיתוח יתר. היה להם הרבה מזל עם אישורי הבנייה: הבית שלהם יהיה האחרון באי שתהיה לו ברכת שחייה פרטית.

בעלה, מבוגר ממנה בכמה שנים, ישב לצידה והקשיב. מה היינו צריכים את זה, מלמל בשקט, בעברית. כאילו הבינה את דבריו, הוסיפה אשתו: "וזה גם קרוב לישראל, אם כי עכשיו, כשגם אחיו מת, כבר אין לנו אף אחד שם".

צחוק וצעקות נשמעו מהגינה. היא הביטה בילדות שלי שהתרוצצו שם. "התינוק שלי בן שלושים ואחת", אמרה. "זה עובר כל כך מהר".

כשהסבה את ראשה נפל פתאום מבטה על הקן. צווחה שבין אימה להפתעה נפלטה מפיה. "זה קן! יש כאן קן!", קראה. "הוא ריק", התאכזבה כשניגשה אליו. "בטח נשאר כאן מהשנה שעברה". היא העבירה את מבטה על פני החצר, על הילדות המשחקות, ושוב אל הקן. "בכל זאת", אמרה, "זאת הפתעה נעימה. סימן שמהו עשיתי בסדר, אם הציפורים החליטו לבנות כאן את הקן שלהן".

* מאיה ערד - סופרת ישראלית המתגוררת בארצות הברית, ילידת 1971. מספריה: **מקום אחר ועיר זרה: רומאן בחרוזים** (2003), **תמונות משפחה** (2008), **העלמה מקאזאן** (2015).

המשורר המוכיח ישב בחדרו וכתב קובלנה נמרצת על האדישות האנושית, על העניין הישן-חדש של "איש לבצעו", על שהינה נופל האחד באמצע הרחוב – ואין שם אליו לב! כך ישב וכתב – ונזדעזע: קול בכי ילד עלה באוזניו מן החוץ. שם שיחקו ילדיו. עם הקולמוס ביד רץ ויצא אליהם בהול, ושמחה גדולה תקפתו: ילד זר בוכה!

ילד זר.

פרק שני
שירה

ישנה בחיק ילדות

יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי? / דעי כי נעורים פנעורת ננערו!
 הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
 והתנערי מן הזמן פצפצים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
 דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים כימים יסערו.
 היי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

התקבצו, כי הזמן תמים

ר' שמואל הנגיד

התקבצו, כי הזמן תמים / עתה פקו לילות פקו ימים,
 וראו פני ארץ אשר לבשה / סויתי בנות מלך מרקמים,
 ושתי דמי ענב עלי ורד / צציו פשני או כמו דמים,
 וראו פני עליו אשר צמחו / יחדו מחברים ומתאימים –
 כפני יפת תאר מבשמים / דבקו אלי פנים מאדמים.

רַחֵל

רַחֵל

הוּ דָמָה בְּדַמֵּי זֹרֵם,
 הוּ קוֹלָהּ בִּי רֶן –
 רַחֵל הַרוּעָה צֹאן לָבָן,
 רַחֵל – אִם הָאֵם.

וְעַל כֵּן הַבֵּית לִי צָר
 וְהַעִיר – זָרָה,
 כִּי הִיָּה מִתְנוּפֵף סוּדָרָה
 לְרוּחוֹת הַמְדַבֵּר;

וְעַל כֵּן אֶת דַּרְכֵי אַחֲזוּ
 בְּבִטְחָה כְּזֹאת,
 כִּי שְׂמוּרִים בְּרַגְלֵי זְכָרוֹנוֹת
 מִנִּי אֲזוּ, מִנִּי אֲזוּ!

עַץ אֲגֵס

רַחֵל

יָד אָבִיב בְּקֶשֶׁר הַזֶּה... אָדָם מְקִיץ מִשְׁנָה
 וְרוּאָה: מוֹל חִלוֹנוֹ
 עַץ אֲגֵס מְלַבֵּב.
 וּבֶן-רֶגַע: הַהֵר זֶה רִבֵּץ עַל הַלֵּב
 הַתְּפוֹרָר וְאֵינוֹ.

הוּ תִבִּין: לֹא יוּכַל הָאָדָם בְּאֲבָלוֹ הַתְּעַקֵּשׁ
 עַל פְּרָחוֹ הָאֶחָד שֶׁכָּמֵשׁ
 בְּנִשְׂיַבַת הַסִּתּוֹ הָאֶכְזָר –
 אִם אָבִיב מִפִּיֶסוֹ וּמִגִּישׁ לוֹ, חִנֵּד וְהִגִּישׁ
 זֶר פְּרָחִים עֲנֻקֵי לְמוֹ חִלוֹנוֹ מִמֶּשׁ!

קו העני

רוני סומק

כִּאלוֹ אֶפְשָׁר לְמַתַּח קוֹ וְלוֹמַר: מִתְחַתּוֹ הָעֵנִי.
 הִנֵּה הַלְחָם שֶׁבְּצַבְעֵי אֶפּוֹר זֹלִים
 נִהְיָה שָׁחַר
 וְהִזְיָתִים בְּצִלְחַת קֶטֶנָּה
 עַל מַפֶּת הַשֶּׁלְחָן.
 בְּאֹיֹר, עָפוּ יוֹנִים בְּמַטָּס הַצְּדָעָה
 לְצִלְיֵי הַפַּעֲמוֹן שֶׁבִּיד מוֹכֵר הַנֶּפֶט בַּעֲגָלָה הָאֲדָמָה,
 וְהִיָּה גַם קוֹל הַנְּחִיתָה שֶׁל מְגִפֵי הַגּוֹמִי בְּאֲדָמָה הַבְּצִית.
 הִיָּתִי יֵלֵד, בְּבֵית שֶׁקָּרְאוּ לוֹ צָרִיף,
 בְּשִׁכּוּנָה שֶׁאֲמָרוּ עָלֶיהָ מַעֲבָרָה.
 הַקוֹ הַיָּחִיד שֶׁרָאִיתִי הִיָּה קוֹ הָאֶפֶק וּמִתְחַתּוֹ הַכֹּל נִרְאָה
 עֵנִי.

נקמת הילד המגמגם

רוני סומק

הַיּוֹם אֲנִי מְדַבֵּר לְזָכַר הַמַּלְיָם שֶׁפָּעַם נִתְקַעוּ לִי
 בְּפִה.
 לְזָכַר גְּלַגְלֵי הַשֵּׁנִים שֶׁפּוֹרְרוּ הַבְּרוֹת
 מִתַּחַת לְלִשׁוֹן וְהִרְיָחוּ אֶת אֲבֹק הַשְּׂרָפּוֹת
 בְּרוּחַ בֵּין הַלַּע לַשְּׁפָתִים הַחֲשׂוּכוֹת.
 חֲלַמְתִּי אָז לְהַבְרִיחַ אֶת הַמַּלְיָם שֶׁנֶּאֱרָזוּ כְּסַחֲוֹרוֹת גְּנוּבוֹת
 בְּמַחְסְנֵי הַפֶּה,
 לְקַרֵּעַ אַרְיָזוֹת הַקֶּרְטוֹן וְלִשְׁלֹף אֶת
 צַעְצְוֵי הָאֵלֶ"ף-בֵּי"ת.
 הַמּוֹרָה הִיָּתָה מְנִיחָה יָד עַל כְּתָפֵי וּמְסַפֶּרֶת שֶׁגַּם מִשָּׁה
 גְּמִגֵּם וּבְכָל זֹאת הִגִּיעַ לְהַר סִינַי.
 הָהָר שֶׁלִּי הִיָּה יֵלֵדָה שֶׁיִּשְׁבָּה
 לְיָדֵי בְּפִתָּה, וְלֹא הִיָּתָה לִי אֵשׁ בְּסִנֵּה הַפֶּה
 כְּדִי לְהַבְעִיר, לְנַגֵּד עֵינַיָּה,
 אֶת הַמַּלְיָם שֶׁנִּשְׂרָפוּ בְּאֵהֶבֶתִי אוֹתָהּ.

חופים הם לפעמים

נתן יונתן

חופים הם לפעמים געגועים לנחל שאהב.
יש במקומות שלנו נחלי-אכזב;
ראיתי פעם חוף
שעזבו הנחל ושיכחו
והוא נשאר עם לב שבור של אבנים וחול.
גם האדם יכול
שישאר נטוש ובלי כחות
כמו החוף.

אף הצדפים
כמו שהפנים או פחופים,
גם הצדפים הם לפעמים געגועים
לבית שהיה,
ורק הים
שר שמה את שיריו.

כך בין צדפי לבו של האדם שרים לו נעוריו.

אם תרדנה בליל דמעוּתִיךָ,
שְׁמַחְתִּי לָךְ אֲבַעִיר כְּצֹרֶר תִּבְּרָן.
אם תִּרְחַפְנָה מִקֶּר עֲצֵמוֹתֶיךָ,
אֲכַסֶּךָ וְאֲשַׁכֵּב עַל אֶבֶן.

אם תאמרי אֶל מַחֹל לְרַדְתִּי,
עַל אַחֲרוֹן מִיִּתְרֵי אֲנִי לָךְ.
אם תִּחְסֹר לָךְ מִתְּנַת-הַלְדָּתִי,
אֶת חַיֵּי וּמוֹתֵי אֶתְּנֶן לָךְ.

וְאִם לָחַס תֵּאבִי אוֹ יָיִן,
מִן הַבַּיִת אֵצֶא כְּפוּף שְׂכָם
וְאֶמְכֹּר אֶת עֵינֵי הַשְּׂתִימִים
וְאֵבִיא לָךְ גַּם יָיִן גַּם לָחַס.

אִךְ אִם פָּעַם תִּהְיֶי צוֹחֶקֶת
בְּלִעְדֵי בְּמִסְבַּת מִרְעִיךָ,
תַּעֲבֹר קִנְאָתִי שׁוֹתֶקֶת
וְתִשְׁרֹף אֶת בֵּיתְךָ עַלֶיךָ.

סלע בלשון נקבה

איאת אבו שמיס

יש לי סלע מנחת על הערף
עטופה בבד משי
אני לא זוכרת מי הניח לי אותה
אבל אני זוכרת שעטפתי אותה בעצמי
שתהיה יפה או לפחות שתראה יפה
אני הולכת איתה לכל מקום
כמו נכה, אבל תארו לכם
ללא כסא גלגלים
אנשים סביבי מסתכלים
אבל לא מגיבים
כנראה שחושבים שאני
נהנית איתה או טוב לי ככה
אולי בגלל שעטפתי אותה
אני זוכרת שהייתה על ערפי
עוד כשהייתה אבו קטנה.

מיִשְׁהוּ נִסָּה לְגַרֵּד אֶת הַפְתָּם מֵעַל הַקִּיר.
אֲבָל הַפְתָּם הָיָה כְּהַה מְדִי (אוּ לְהַפְדֵּי - בְּהִיר מְדִי).
אִם כָּד וְאִם כָּד - הַפְתָּם נִשְׂאָר עַל הַקִּיר.

אִז שְׁלַחְתִּי אֶת הַצַּבֵּעַ, שְׂיִמְשַׁח אֶת הַקִּיר בְּיָרוֹק.
אֲבָל הַפְתָּם הָיָה בְּהִיר מְדִי.
וְשִׁכַרְתִּי אֶת הַסֵּיד, שְׂיִסִּיד אֶת הַקִּיר לְמִשְׁעִי.
אֲבָל הַפְתָּם הָיָה כְּהַה מְדִי.
אִם כָּד וְאִם כָּד - הַפְתָּם נִשְׂאָר עַל הַקִּיר.

אִז לָקַחְתִּי סִכִּין-מִטְבַּח וְנִסִּיתִי לְקַרְצֹף אֶת הַפְתָּם מֵעַל הַקִּיר.
וְהַסִּכִּין הָיְתָה חֲדָה עַד-כָּאֵב.
רַק אֶתְמוֹל הִשְׁחִיזוּ אוֹתָהּ.
וּבְכִלּוֹאֵת.

וְאִגְרַפְתִּי גִרְזֵן וְהִלְמַתִּי בְּקִיר, אִדָּה הַפְתָּתִי בְּעוֹד מוֹעֵד.
אִינְנִי־יֹדֵעַ, מִדּוּעַ עָלָה לְפִתַּע עַל דַּעְתִּי,
שֶׁהַקִּיר עָלוּלְפּוֹל, אֲבָל הַפְתָּם בְּכִלּוֹאֵת יִשְׂאָר.
אִם כָּד וְאִם כָּד - הַפְתָּם נִשְׂאָר עַל הַקִּיר.

וּכְשֶׁהֶעֱמִידוּ אוֹתֵי אֶל הַקִּיר, בְּקִשְׁתִּי לְעַמֵּד בְּסִמוּךְ לוֹ.
וְחַפִּיתִי עָלָיו בְּחֹזֶה רָחֵב (מִי יוֹדֵעַ: אוּלַי).
וּכְשֶׁהִתִּיזוּ אֶת גְּבִי, נִגַּר דָּם רַב, אֲבָל רַק מִצַּד הַגֵּב.
יֹרִים.

וְאִנִּי כָל-כָּד הֶאֱמַנְתִּי, שֶׁהַדָּם יִכְסֶה עַל הַפְתָּם.
מִטַּח-יְרִיּוֹת שְׂנִי.
וְאִנִּי כָל-כָּד הֶאֱמַנְתִּי, שֶׁהַדָּם יִכְסֶה עַל הַפְתָּם.
אִם כָּד וְאִם כָּד - הַפְתָּם נִשְׂאָר עַל הַקִּיר.

למה כבתה המנוחה?

רבינדרנאת טאגור

למה כבתה המנוחה?

סוככתי עליה באדירתי לשמרה מן הרוח, ולכן כבתה המנוחה.

למה קמל הפרח?

אמצתי אותו אל לבי בחמת אהבתי, ולכן קמל הפרח.

למה חרב המעון?

שפכתי עליו סוללה לבעבור היותו רק לי לבדי, ולכן חרב המעון.

למה נתקו מיתרי הנבל?

התאמצתי למלט ממנו קול, אשר לא היה בו, ולכן נתקו מיתרי הנבל.

שיר לאוהבים הנבונים
 אשר בתבונה יאהבו.
 ימיהם בנעימים חלפו
 גם בךדתם שאול לא יזקינו,
 נצח לא יפרדו
 יחד יחיו
 בבית אחד.

שיר לאוהבים הנבונים
 על משקבם באין מלה.
 ביד אחת את המנוחה יכבו,
 יחד יעצמו את עיניהם,
 זה את זה יברכו,
 ובעת האחד קורא-
 את האור הקטן ידליק הוא.
 את נשימת ילדיהם שומעים שעון
 ורוח חצות.

שיר לאוהבים הנבונים
 אשר בנו להם בית ואת דלתו נעלו.
 הגיפו היטב את התריסים, בחוץ קר
 ורוח ומצפים בחוץ למטר.
 אורח לא יבוא בליקה אשר כזה
 וכי יבוא- אל תפתחו את הדלת. מאחר
 ורק קר נושב בעולם. וגם המשורר
 ממצוקה, לא משפע, הוא שר, השארו
 חבוקים.

אֶפְלוּ סִלְעִים נִשְׁבְּרִים, אָנִי אוֹמְרַת לָךְ,
וְלֹא מִחֲמַת זְקֵנָה.
שָׁנִים רַבּוֹת הֵם שׁוֹכְבִים עַל גִּבְס בַּחֵם וּבִקָּר,
שָׁנִים כֹּה רַבּוֹת,
כִּמְעַט נוֹצֵר רֶשֶׁם שֶׁל שְׁלֹחַ.
אִין הֵם זָזִים מִמְּקוֹמָם וְכִךְ נִסְתָּרִים הַבְּקִיעִים.
מַעֲיִן גְּאֻנָּה.
שָׁנִים רַבּוֹת עוֹבְרוֹת עָלֵיהֶם בְּצַפְיָה.
מִי שֶׁעֲתִיד לְשַׁבֵּר אוֹתָם
עֲדִין לֹא בָּא.
וְאִז הָאֵזוֹב מִשְׁגִּשְׁגַּג, הָאֵצוֹת נִגְרָשׁוֹת וְהִים מְגִיחַ וְחוֹזֵר,
וְדוֹמָה, הֵם לֹלֵא תִנּוּעָה.
עַד שֶׁיָּבֹא כָּלֵב יָם קָטָן לְהִתְחַכֵּךְ עַל הַסִּלְעִים
יָבֹא וַיִּלָּךְ.
וּפְתָאֵם הָאֶבֶן פְּצוּעָה.
אִמְרַתִּי לָךְ, כְּשֶׁסִּלְעִים נִשְׁבְּרִים זֶה קוֹרָה בְּהַפְתָּעָה.
וּמָה גַם אֲנָשִׁים.

בְּקוֹלְנוֹעַ הַחֲשׂוֹד

שְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׁיֵשׁ בֵּינֵיהֶם הַכְּרוֹת מְגַבֶּלֶת

יָשְׁבוּ

וְרֵאשֵׁיהֶם הִגִּיעוּ לַיָּדַי נְגִיעָה.

וְלֹא הִיָּתָה זֹאת יָד הַמְּקַרָּה.

כָּלֵל וְכָלֵל לֹא יָד הַמְּקַרָּה.

הוּא הַכִּיר בְּנוֹכְחוֹתָהּ

לֹא אֶדְיָשָׁה לְנוֹכְחוֹתוֹ.

צֵל שֶׁל הַכְּנִיסִינִי תַחַת כְּנַפֶּיךָ.

וְהִיא בְּלִבָּהּ : הַכְּנִיסִינִי תַחַת כְּנַפֶּיךָ.

לֹא נָפַל בֵּינֵיהֶם בְּרֶקַע וְרַעַם,

הִיָּתָה רֵאשִׁית

שֶׁל תְּנוּעוֹת אֲדָמָה חוֹתֶרֶת וְסִמוּיָהּ.

הִיא חֲשָׂה בְּזֹאת הַיֵּטֵב.

הִיא חֲשָׂה הַפְּתָעָה.

הִיא קָמָה וַיִּצְאָהּ.

(גרוויטציה – מבחינה מילונית משמעו : כוח משיכה)

מִן הַמָּקוֹם שֶׁבוֹ אָנוּ צוֹדְקִים
לֹא יִצְמָחוּ לְעוֹלָם
פְּרָחִים בְּאֲבִיב.

הַמָּקוֹם שֶׁבוֹ אָנוּ צוֹדְקִים
הוּא רְמוּס וְקִשָּׁה
כְּמוֹ חֶצֶר.

אֲבָל סִפְקוֹת וְאֶהְבוֹת עוֹשִׂים
אֶת הָעוֹלָם לְתַחוּם
כְּמוֹ חֶפְרָפֶרֶת, כְּמוֹ חֲרִישׁ.
וּלְחִישָׁה תִשְׁמַע בַּמָּקוֹם
שֶׁבוֹ הִיָּה הַבַּיִת
אֲשֶׁר נִחְרַב.

אדם בחייו אין לו זמן שיהיה לו
זמן לכל.
ואין לו עת שתהיה לו עת
לכל חפץ. קהלת לא צדק כשאמר כך.
אדם צריך לשנא ולאהב בבת אחת,
באותן עינים לבכות ובאותן עינים לצחק
באותן ידים לזרק אבנים
ובאותן ידים לאסוף אותן,
לעשות אהבה במלחמה ומלחמה באהבה.
ולשנא ולסלח ולזכר ולשכח
ולסדר ולבלבל ולאכל ולעפל
את מה שהיסטוריה ארצה
עושה בשנים רבות מאוד.
אדם בחייו אין לו זמן.
כשהוא מאבד הוא מחפש
כשהוא מוצא הוא שוכח,
כשהוא שוכח הוא אוהב
וכשהוא אוהב הוא מתחיל לשכח.
ונפשו למודה,
ונפשו מקצועית מאוד
רק גופו נשאר חובב
תמיד. מנסה וטועה
לא לומד ומתבלבל
שכור ועגור בתענוגיו ובמכאוביו.
מות תאנים ימות בסתו
מצמק ומלא עצמו ומתוק,
העלים מתבשרים על האדמה,
והענפים הערמים כבר מצביעים
אל המקום שבו זמן לכל.

בהצלחה לכולנו בהטמעת הסילבוס החדש

מרצים ומורים לעברית מוזמנים לשלוח אלינו ניתוחים, פרשנויות וחומרי למידה ליצירות השונות (מערכי שיעור, דגמי הוראה, דפי עבודה, בחינות וכיו"ב) כדי להעלות אותם לאתר המקצוע.

ד"ר האני מוסא : hanimu@education.gov.il

מחמוד מחאמיד : mahmod1412@gmail.com

מואפק יוספין : myosfen65@gmail.com

שריף חילאילה : sharifek@gmail.com

מיקום באצטבא

אצטבא ← חטיבה עליונה ← תוכניות לימודים ← חוברת סילבוס ספרות 014281